

Ekumenická Lesní Škola

ČTYŘI INSPIRACE

Sondy do oddílové metodiky



Absolventské projekty ročníku 2012

Předmluva

Když se ve skautském prostředí, a nejen tam, vysloví „absolventská práce“, řadě z nás se vybaví nutné zlo, hodiny zoufalého přemítání, čínorodá práce, nenávisť k tématu nebo i podlehnutí autorské nestřídmosti. O tom, co nás motivuje k takové intelektuální zarytosti, asi není třeba pochybovat – snaha být úspěšný. Jinými slovy, splnit povinnost k sobě. Existuje ovšem ještě jeden způsob, jak výsledné dílko smysluplně využít. Může pomoci ostatním v jejich snažení. Sborník Čtyři Inspirace, sestavený ze závěrečných projektů z Ekumenické lesní školy 2012, právě patří mezi ty počiny, které se nabízejí široké skautské veřejnosti jako metodická pomůcka.

Všechna témata se dotýkají výchovné podstaty hnutí, tj. co skauting dělá skautingem, a ukazují konkrétní náměty pro oddílovou činnost v oblasti dobrého skutku, skautského zákona, třech principů a výchovy sebezáporem. Proč se prezentují pouze čtyři práce? Odpověď je jednoduchá – každá lesoškolácká družina pracovala na jednom společném projektu. Konkrétní výstup tedy tvořilo šest, respektive sedm, vůdců, kteří si navzájem sdíleli své odlišné zkušenosti a nápady. Týmová spolupráce přirozeně posunula celkový výsledek o hodný kus dopředu v duchu: „Víc hlav víc ví.“

Projekty jsme nechali v autentické podobě, tzn. bez jazykových a obsahových zásahů, aby ukázaly svoji různou a specifickou povahu. Ještě bychom chtěli poděkovat všem dvaceti pěti autorům za jejich práci, odpovědný přístup a snahu pomoci ostatním. Zbývá si pouze přát, aby se vám Čtyři Inspirace staly skutečnou inspirací.

Instruktorský tým ELŠ

Obsah

Dobrym skutkem k dobrému svědomí.....	5
Úvod.....	5
1.1 Zamyšlení nad dobrým skutkem.....	5
1.2 K dobrému svědomí	5
1.3 Dobrym skutkem dnes.....	6
1.4 Dobry skutek jako prostředek výchovy	7
Praxe v oddílech, komentáře	8
2.1 Vendy	8
2.2 Hvězdář	9
2.3 Diki.....	10
2.4 Neo	10
2.5 Ali.....	10
2.6 Rolf.....	11
Náměty pro činnosti zaměřené na dobrý skutek.....	11
3.1 Aktivity.....	12
3.2 Hry.....	14
3.3 Zelená stezka	22
3.4 Posádkový - družinový duch	22
3.5 Symbolické drobnosti	23
3.6 Pracovní listy, podpora práce s dobrými skutky v tiskovinách.....	23
3.7 Pomoc vlastní obci	24
Závěrem	26
4.1 Práce s dobrým skutkem.....	26
4.2 Přínos denního příkazu	26
4.3 Přínos práce	27
4.4 Literatura	27
Cesta ke skautskému zákonu	28
Úvod.....	28
Třetí bod skautského zákona a jak jej učit	28
Jak se to dá dělat. Příklady z praxe	30
a) Prospěšná činnost pro společnost	30
b) Prospěšná činnost pro oddíl.....	31
Jak si na to hrát (příklady z praxe)	32
Duchovní pomoc bližním	35
I. Síla modlitby-starostlivá láska o druhé	35
II. Důležitost pochvaly a povzbuzení	35
III. Odvaha napomínat	35
IV. Umění úsměvu a laskavost	36
Shrnutí a zakončení s přáním zdaru	36
Povědomí o třech principech.....	37
Úvod.....	37
1.1 Úvodní slovo	37
1.2 Cesta ke třem skautským principům.....	37

Povinnost k sobě	38
2.1 Skautské zkoušky	38
2.2 Skautské vzdělání	40
2.3 Roveři a jejich služba	40
2.4 Péče o sebe sama	41
Povinnost k bližním.....	42
3.1 Vůdce jako vzor.....	42
3.2 Táborové hry	42
3.3 Nenáročné hry	42
3.4 Náročnější hry	43
3.5 Hra Tajný přítel	44
3.7 Bojovka pro velké i malé.....	44
3.6 Akce pro veřejnost.....	45
3.8 Skrz věkovými kategoriemi.....	45
Povinnost k Bohu	45
4.1 Hledání povinnosti k Bohu	45
4.2 Život v křesťanském oddíle	46
4.3 Táborový duchovní program	46
4.3 Slibová vigilie.....	47
4.4 Život ve skautském oddíle - přesto s vírou	47
4.5 Duchovní cesta skauta	47
Závěr	48
Literatura	48
Skautské odříkání	49
Úvod.....	49
Odříkání vlčácké	50
Odříkání skautské.....	51
Odříkání roverské.....	52
Náměty k odříkavé činnosti na táboře.....	53
Výzkum.....	54
Závěr	58
Příloha: dotazník	59

Dobrým skutkem k dobrému svědomí

(Společný výzkumný úkol Modré družiny)

**Jiří Pind'ák - Diki, Michal Vaněček - Vendy, Jiří Kučera - Hvězdář, Petr Lizna - Neo,
Aleš Cahlík - Ali, Petr Řehák - Rolf**

Úvod

1.1 Zamyšlení nad dobrým skutkem

Co to je ? Asi je na místě, ...než začneme vlastní úvahou, připomenout si, co vlastně dobrý skutek je. Sluší se dát k dobru nějakou definici. *Dobrý skutek je takový skutek, který jsem vykonal ve prospěch někoho jiného a nevzal jsem za něj žádnou odměnu.* Maximálně poděkování či dobré slovo, které je někdy více než hrnec zlata. Dobrý skutek by měl být nenápadný, neměl by do okolí hlásat jméno svého vykonavatele. Dobrý skutek by měl vyjadřovat lásku a milosrdenství a ne vypočítavý zisk. Naši nejmenší se často ptají, co že to mají vykonat aby se jim to počítalo. Chtějí inspiraci a tak vyzvídají, jaký dobrý skutek jsem dnes vykonal já, vůdce oddílu. Hnacím motorem u našich nejmenších není časté připomínání, ale právě osobní příklad nás starších. Je to tak trochu prostředek k výchově nejen našich svěřenců, ale právě nás samotných v duchu skautského principu `povinnosti k sobě`. Dobrý skutek je taková kontrolka způsobilosti dospělého být dobrým vůdcem.

1.2 K dobrému svědomí

Specifikovat blíže pojem „svědomí“ není tak jednoduché. Pokud se ale budeme držet obecných definic a uvažovat o svědomí jako o vnitřním hlasu člověka, který rozlišuje mezi tím co je dobré a co špatné, docházíme tedy k úsudku, že dobrými skutky můžeme působit na naše svědomí i svědomí druhých a tím je formovat.

Zadání tohoto výzkumného úkolu by se dalo rozvést ještě dál: Dobrým skutkem k dobrému svědomí, ba dokonce k Bohu. Pokud totiž konám dobro, tak nejenže působím a na své svědomí a formuji je, ale sám se také dobrým stávám. Tímto způsobem pak tedy směřuji k Nejvyšší Pravdě a Lásce. Naopak pokud své nitro zaplňuji skutky zlými (nedobrymi), ať chci nebo nechci, tak k Nejvyšší Pravdě a Lásce nesměřuji. Dobrý skutek je vlastně soulad s Bohem - s Nejvyšší Pravdou a Láskou. Jen v pravdivosti lze konat dobré skutky a mít na zřeteli dobro druhých.

Konání dobrých skutků je odpovědí na volání svědomí. Svědomí navazuje na osobní schopnost sebereflexe, uvažovat o sobě samém jinak než z vlastního pohledu. Určitý stav svědomí - jakési předpoklady má každý člověk vrozené, a je jen na něm jak tyto předpoklady rozvine. Určitá

podstatná část rozvoje svědomí záleží i na formě výchovy a zde je prostor pro naše oddíly, aby se na tomto procesu podílely.

Každý z nás to už určitě zažil, dostali jsme se do situace, která nás vedla k potřebě se rozhodnout, kdy jsme pocítili hlas svého svědomí, který nás nabádal jak se máme správně rozhodnout. A jak se tedy máme správně rozhodnout? Hlas svědomí nám to, samozřejmě pokud své svědomí nemáme různě pokřivené, řekne jasně. Jenže je to skutečně vždy tak jasné? Je volání hlasu našeho svědomí vždy tak silné, aby překřičelo všechny možné praktické okolnosti či překážky, které se nám v mysli při našem rozhodování vyrojí? Poslouchat hlas svého svědomí není vůbec lehké. Následovat jej není chůzí cestou nejmenšího odporu - širokou rovnou cestou, naopak je pro nás mnohdy namáhavou poutí po klikatých zarostlých stezkách, kde samy někdy stěží vidíme kudy vede. Můžeme se však spolehnout na Boží vedení, které nám ukazuje tu správnou cestu stejně tak jako ji nám skautům symbolizuje prostřední list lilie, tak jako ji symbolizovala i na mapách či kompasech dávných mořeplavců. Pokud poslechneme hlas svého svědomí, které nás vybízí ke konání dobrých skutků, vydáme se na tu správnou cestu a naše skutky budou odpovědí na volání našeho svědomí. Je potřeba se v pravý čas správně rozhodnout, ve správnou chvíli vykonat ten správný dobrý skutek.

1.3 Dobrým skutkem dnes

Konání dobrých skutků ke skautingu neodmyslitelně patří, v dnešní době je ale nutné si uvědomit, že konat dobré skutky obnáší i notné riziko. Lidi jsou obezřetnější než dříve a v člověku vidí spíše „zloděje a lháře“ než člověka ochotného pomoci, ač má či nemá šátek na krku. K tomuto obrazu dnešní doby přispívají obratně masmédiá. Dalším faktem je, že lidé nejsou schopni přijímat dary, pomoc a sami nejsou schopni o pomoc požádat. To by nás však nemělo odradit v našem snažení konat dobré skutky. Je možno začít společně v posádce, kdy pocit sounáležitosti ke kolektivu dává sílu a jistotu, že naše konání je správné.

Pro děti je důležitá odezva od lidí jímž dobrý skutek prokazují a z mé zkušenosti jak ta kladná tak i záporná. Ano říkáte si jak může být negativní odezva na konání dobrého skutku dětem prospěšná? Při tříkrálové sbírce se u dveří děti setkávají často s rozporuplnými reakcemi a to je nutí na takovéto situace reagovat. Nebýt pasivní, ale umět si svůj dobrý úmysl obhájit. To prospívá k posilování sebevědomí dětí, které je dnes tak snižováno. Dobrý pocit, že v dialogu s dospělým uspělo, posiluje růst dětské osobnosti a mnohdy je školou i pro nás dospělé, když děti při sbírkách doprovázíme. Bezprostřednost a pravdivost s jakou děti vystupují je mnohdy pro dospělé odzbrojujícím argumentem. Při doprovázení je nutné si uvědomit, že nestojíme v pozici učitele, který hodnotí jejich výkon, ale jsme tu jako kamarádi. Jako někdo o koho se mohou opřít, autorita u které mají zastání, garant jejich jednání.

Příležitostí pro dobrý skutek je dnes méně než dříve a proto je třeba být vnitřně připraven, tzn. když se naskytne možnost vykonat dobrý skutek, nezaváhat přesně v duchu skautského hesla `být připraven`. Pravidelností získáme rutinu a při každé sebemenší příležitosti nezaváháme.

1.4 Dobrý skutek jako prostředek výchovy

Jednou z nedílných součástí skautské výchovy je rozvíjení prosociálního citění ve smyslu skautského principu `povinnosti k druhým` - bližním. Hovoříme zde tedy o mravní výchově - shoda jednání s mravními normami (svědomí). Cílem je vychovat autonomní, svobodnou a zodpovědnou osobnost, která jedná uvědoměle na základě svého vnitřního přesvědčení a v souladu se společensky přijatými mravními normami (za účasti svědomí jako vnitřního regulátora jednání a chování). V procesu dospívání děti rozdílně vnímají "mravní normy". Mravní vývoj začíná již před tím než se dítě dostane do skautu jen je třeba zmínit, že mravní výchova nezačíná vstupem do oddílu, ale již v raném dětství.

Vlče 6 - 10 let (prepuberta)

Chlapec vnímá vnější vedení, předkládané normy a pravidla, odměnu a trest a autoritu dospělého jako zcela legitimní. V tomto věku máme nejširší prostor k působení. Z počátku se vymezuje amorálně (dobré je to co je dobré pro mě) postupně přechází v individualismus - hledání osobního prospěchu - odměna a trest (tak zvaný `tržní` přístup, dobrý čin se musí vyplatit).

Hlavním naším výchovným úkolem je rozvoj základního mravního jednání na návykovém základě a pěstování empatie (umět odložit své vlastní potřeby a umět se naladit na potřeby druhého). Je nutno srozumitelným způsobem vysvětlit co je a co není dobrý skutek. Důležitým prvkem je odměna, pochvala a zvláště správný vzor.

Ideální věk pro stanovení jasných pravidel pro vykonávání dobrých skutků. Připomínání nutnosti konat dobré skutky v souvislosti denního příkazu. Mechanismus je na místě co nejvíce zautomatizovat a navázat na další činnost. Například vybarvování postupu při konání skutků tak, aby byl na první pohled zřejmý postup a zdůrazněna pravidelnost. Přímou se nabízí použít Zelenou stezku viz kapitola [3.3 Zelená stezka](#).

Skaut 11 - 15 (puberta)

Mravní jednání se podřizuje skupině, autorita a sociální pořádek v partě jsou přijímány jako přirozená povinnost. Vnímá mravní normy a vedení skrze vlastní systém norem a hodnot, při posuzování dobra a zla, správného a špatného zvažuje jejich priority a význam, samostatně se rozhoduje a v ideálním případě přijímá odpovědnost za svá rozhodnutí a činy (za účasti svědomí). Výchovné vedení musí být spíše nepřímé, umožňovat vlastní rozhodnutí a volbu, ale vybízet k převzetí zodpovědnosti.

Je třeba stanovit pevný řád a režim. Na místě je diskuse o etických problémech, dospělý by měl více naslouchat a méně mluvit. Raději pouze komentovat a sdílet svou vlastní zkušenost. Samozřejmá je i pochvala (odměna) a stanovení adekvátního trestu (nejlépe přirozené následky - nebude odměna). Splněním denního příkazu podmínit účast na atraktivních podnicích (význam pozitivní stimulace). Na místě je zařazení prvku soutěžení - přirozená touha být nejlepším v partě.

Rověři 16 - 21 (adolescence)

Mravní jednání směřuje k nalezení "společné úmluvy" ve vztahu k platným pravidlům (užitečnost a právo jednotlivce) a smysl pro povinnost a zákonnost (pravidla je žádoucí měnit, pokud pro to existují morální argumenty). Nakonec dospívá k univerzálním etickým zásadám: **"...čiň tak, jak chceš, aby tobě činili druzí."** V této věkové kategorii každý jedinec touží po pokoření svých možností, snaží se o překonání sama sebe.

Zde přichází na řadu velké masové dobročinné akce, které zanechají v osobnosti takto mladého člověka opravdu velkou stopu a pocit "spojených rukou v dobývání jednoho cíle" je nenahraditelnou zkušeností. Vedoucí by si měl uvědomit, že adolescent kriticky hodnotí každou situaci a proto není dobré tvrdě ukazovat, co je správné a co ne. Spíše je nutné jej nabádat k přemýšlení nad tím co je a co není dobré - vést ho k samostatnému uvažování. Člověk v roverském věku se již s nějakou podobou dobrého skutku setkal, má k němu vytvořen i nějaký (předpokládáme kladný) vztah. I tak lze jeho touhu po plnění dobrých skutků podporovat zajímavou literaturou, besedami a diskuzemi.

Praxe v oddílech, komentáře

2.1 Vendy

Musím přiznat, že zamýšlení se nad touto prací zásadně změnilo náhled na dobrý skutek v našem oddílu. Doposud jsme s dobrým skutkem nepracovali tak jak si tento fenomén zaslouží. Ano zapojovali jsme se celkem aktivně každoročně třeba do Tříkrálové sbírky občas jsme pomáhali roznášet Betlémské světýlko, ale chyběla metodika jak s těmito aktivitami pracovat, aby vydaly plnost svého bohatství a byly skutečně prostředkem skautské výchovy v oddílu.

Nemohu nevzpomenout loňského tábora kdy jsme téměř každý den ráno losovali svého tajného přítele, kterému jsme konali během dne dobrodiní tak aby náš vylosovaný o našich dobrých skutcích neměl ani ponětí. Večer jsme snažili uhodnout kdo byl náš `Andílek`. Někteří ke konci tábora konali dobré skutky již rutinně napříč celým táborem, aby tak zamaskovali dobré skutky pro svého skutečného přítele. Mnohdy bylo těžké zvláště u starších odhalit zda dělají dobrý skutek jen tak pro radost nebo se záměrem splnit svoji denní porci dobrých skutků. Myslím, že konání dobrých skutků

by mělo přejít skautům do krve - stát se jejich součástí. Dobré návyky lze získat častým opakování a tak je to i s nezištnou službou svým bližním.

Po absolvování letního běhu ELŠ mám s dobrým skutkem v našem oddílu velké plány. Určitě zajímavá je otázka posádkového, oddílového - prostě skupinového dobrého skutku. Mám v plánu zařadit několik oddílových akcí, kde bude dobrý skutek hlavním aktérem. Rád bych také uvedl v život některé téměř zapomenuté zvyky z počátku svého skautování coby mladého vůdce oddílu. Například nošení civilní lilie na oblečení bylo dříve dobrým zvykem u nás podmíněné splněním denního dobrého skutku.

2.2 Hvězdář

V závěrečné etapě celotáborové hry „Malý princ“ na letošním jarním táboře měli posádky za úkol také vykonat pro místní obyvatele nějaký dobrý skutek, aby jim tak na nás zůstala dobrá vzpomínka, tak jako letci zůstala krásná vzpomínka na Malého prince, přestože odešel. Posádky měli o svém dobrém skutku napsat zápis a ten nám po návratu na chatu předat. Příkládám dva zápisy posádek o jejich dobrých skutcích.

Posádka první: „Dostali jsme se do vesničky za Cukněstějmem. Ptali jsme se lidí, jestli nepotřebují udělat nějaký dobrý skutek. Například vynést koš, zamést sněh nebo vyvenčit psa. Nikdo nic nepotřeboval, až jsme potkali pána, který nám pověděl, že jsme už dobrý skutek udělali. Zeptali jsme se jaký a on odpověděl: „Už jenom to, že celí zmrzlí a promáčení se ptáte lidí, zda něco nepotřebují, je dobrý skutek.“ Odpověděli jsme, že děkujeme mockrát a celí šťastní jsme odešli.“

Posádka druhá: „Štípali jsme dříví v penzionu Pod hradem. Začalo to tím, že jsme slyšeli zvuk motorové pily. Šli jsme podle zvuku, potom jsme uviděli pána, který řezal motorovou pilou a dřevo nakládal na auto. Pomáhali jsme mu nakládat. Dal nám podpis, abyste nám věřili.“

Zejména zápis první posádky nádherným způsobem ukazuje, jak již upřímná touha vykonat dobrý skutek byla vnímána jako již vykonaný dobrý skutek. To je tak pro ně jednoznačně velkým povzbuzením pro další snahu o konání dobrých skutků, a možná se i takovýto prožitek vyjádřený v odpovědi potkaného pána lépe zafixuje v podvědomí než než faktické provedení nějaké konkrétní pomoci. V případě druhé posádky se ukazuje pragmatičtější přístup k vykonanému dobrému skutku - spolu se zápisem přinést i potvrzení o jeho vykonání přinést. Možná k takovému přístupu vede i soudobá degradace ve společnosti, která „na dobré skutky už nevěří“.

Samozřejmě v takovém případě, pokud se tedy zaměříme na konání dobrých skutků pro druhé lidi, záleží mnohdy na tom s kým se setkáme, na jeho ochotě, případně vlivem soudobého dění a třeba i osobních neblahých zkušeností, přijmout nabízenou pomoc. Neúspěchem při snaze prokázat někomu dobrý skutek je pak samozřejmě naše snaha, a o to více našich svěřenců v oddíle, otupělá a velmi obtížně se pak ve své vůli „přemlouváme“ k dalším a dalším mnohdy neúspěšným pokusům někomu prospět. A děti takové neúspěchy nesou daleko obtížněji, snadno se nechají odradit prvním, či druhým

neúspěchem. Proto bylo i pro mě, a z naladění dětí v posádce zřejmě i pro ně, velkým potěšením sdělení dotyčného pána, že již dobrý skutek udělali.

2.3 Diki

V našem středisku se zúčastňujeme mnoha velkých akcí, které pomáhají spoustě lidem i přírodě. Ale tak nějak se mi zdá, že se z toho stává rutina a vytrácí se účel, proč je vlastně děláme.

Vždyť dobrý skutek je základem lepšího světa. Je to možnost, jak nemyslet na sebe nebo na odměnu a vykonat něco, co pomůže někomu jinému a ne mě.

Je to něco co může udělat každý a nezáleží na tom, jaké má postavení, kolik má peněz, nebo jak je starý. Je to něco, co nás sblíží a dělá z nás lepší bytosti a svět dělá lepším.

2.4 Neo

Dlouho jsem přemýšlel, jakou trochou bych já mohl přispět v sekci “příklady z praxe.” Za dobu své činnosti ve skautském oddíle jsem přišel do kontaktu s mnoha aktivitami a hrami, asi stejně jako každý z Vás. Opravdu málo však jich bylo zaměřeno na téma dobrého skutku. Když pomínu tradiční věci typu “zelená stezka” a “modrý život” (*u nás vyplňování okopírovaných listů, u kterých když není motivace - není nic. Avšak tím neříkám, že tento prostředek výchovy odsuzuji a zahazuji, spíše usiluji o jeho modernizaci, zatraktivnění*), stejně jako “cestu dobrých skutků” při plnění naší oddílové táborevé odborky “čelenka” - jejich výčet se mi urychleně krátí. Her zaměřujících se na tuto tematiku je opravdu málo, a masové činnosti, které zanechávají opravdu veliké zážitky jsou použitelné až spíše pro skupiny roverského věku. Zde se otevírá prostor pro každého vůdce oddílu a jeho fantazii a cit. Myslím si, že dobrý skutek přináší potěšení sám o sobě, avšak pokud je pro naši mládež přijatelný, motivovaný, zasazený do určitého rámce - můžeme dosáhnout většího úspěchu. Měli bychom nejdříve sami v sobě hledat odpovědi na otázku: “**proč dobré skutky plnit?**”, poodhalit roušku našeho vnitřního nutkání, které nás k těmto činům vede. Následně pracovat se svými svěřenci a podporovat v nich touhu pro hledání odpovědi na tu stejnou otázku. Možná si starší řeknou: “*co to tu blábolíš?, vždyť usilujeme o to, aby celý svět byl lepší.*” Pro menší členy našeho hnutí je ale tento pojem nepřijatelný, moc obecný, hledejme tedy konkrétnější odpovědi..

2.5 Ali

Jako vedoucí vlčat považuji dobrý skutek za nejdůležitější výchovný prostředek pro tuto věkovou kategorii. Při jejich hledání nejvyšší Pravdy a Lásky je to pro ně nejlepší a nejlépe uchopitelný pojem. Děti se pomalu učí dobrému pocitu z pomoci ostatním. Navíc zjišťují, že na každém z nás závisí, jaký bude svět okolo nás. Největší praktický význam pak má osobní příklad vůdce a názorné ukázky toho co je dobrý skutek a co není. V tomto věku kluci vzhlížejí k vůdci víc než kdykoliv v pozdějším věku. Snaží se ho napodobovat, dočkat se uznání za svou práci. Proto je

nesmírně důležité ukazovat praktické příklady pomoci a dobrého skutku a vytvářet tím ve smečce prostředí založené na vzájemné pomoci.

2.6 Rolf

Chtěl bych se s ostatními podělit o malou zkušenost týkající se dobrých skutků. V oddíle už delší dobu aktivně nepůsobím, proto se má zkušenost bude opírat o praxi vycházející z mého zaměstnání učitele. Domnívám se ale, že podobná situace by mohla nastat v jakémkoliv skautském oddíle.

Nedávno jsem byl opět svědkem nepříliš viditelného a oceňovaného, avšak z hlediska jeho vykonavatele možná odvážného, z mého hlediska velmi pěkného dobrého skutku. Po necelých dvou dnech končil seznamovací kurz mé třídy, jenž si mimo jiné kladl za cíl více stmelit kolektiv, naučit děti toleranci k druhým i k učiteli, apod. Jak to tak bývá, na závěr probíhalo třídní focení všech účastníků. Všichni jsme se snažili nějak nasoukat před objektiv, někteří stáli, jiní čekali v podřepu a jeden žák (schválně neuvádím pohlaví aktérů a pravá jména) říkejme mu třeba Jirka si lehl do “první” řady na bok. Jirka během kurzu trochu vyčníval, choval se samotářsky a tak trochu méně si rozuměl s ostatními dětmi. Fotografovi se ale nelíbil pouze jeden ležící žák a chtěl na druhou stranu symetricky umístit jiného. V tom okamžiku se projevilo něco, co bylo tak trochu veřejným tajemstvím - nikomu se vedle něj nechtělo lehnout! Nejbližší na ráně byl přesvědčován ostatními, avšak jemu se ani trochu nechtělo. Situace se mohla rychle zkomplikovat, nebýt jiného žáka, který vystoupil z řady a bez nejmenších problémů zaujal místo vedle Jirky.

Je a asi zůstane pro mě samozřejmě záhadou, jaké motivy vedly onoho žáka k zaujmutí pozice vedle Jirky - já ovšem v jeho tváři četl velkorysost, možná ještě spíše velkodušnost s jakou zalehl vedle Jirky. Pro mě jeho čin byl velkým pohlazením po srdci.

Náměty pro činnosti zaměřené na dobrý skutek

Her, kterým lze upravit symbolický rámec ke konání dobrých skutků je mnoho a zvládne je „přelibretovat“ každý trochu schopnější rádce. Můžeme je použít na začátku naší cesty práce se svědomím svým i svědomím druhých. Nejlépe, když se v nich slova „pomoc“ a „dobrý skutek,“ které dnešní mládeži dvakrát moc „nevoní“, v jejich názvu a popisu vůbec neobjeví a použijeme je až na závěr našich aktivit. Následně budeme s našimi mladšími bratry prožívat radost ze hry a zároveň radost z dobrých skutků. Rádi bychom vám zde předložili několik aktivit a her, které jsme odzkoušeli v praxi a osvědčily se.

3.1 Aktivity

V této části jsme se pokusili přehledně shrnout několik situací, během kterých se lze dotknout problematiky dobrých skutků v běžném oddílovém životě. Věříme, že toto shrnutí může posloužit jako rychlý návod pro vůdce, který by se rád dobrým skutkům věnoval více, ale nechce hned začínat nějakou větší hrou zabývající se tematikou dobrých skutků a naopak by rád dobré skutky propašoval do obvyklých činností, které nemají zdánlivě s dobrými skutky nic společného.

1. **Skupinová reflexe** po nějaké zajímavější skupinové aktivitě (polní hře, společném družinovém úkolu, zdolání překážky v týmu, apod.) je vhodným prostředkem pro nakousnutí tématu dobrého skutku.

- Kromě běžných zpětnovazebních dotazů typu, co se líbilo, co zlepšit, atd. je dobré občas zaměřit reflexi do oblasti vztahů: *“...chtěl bych poděkovat Jirkovi z druhé družiny, že mi pomohl vstát, když jsem upadl...”*. Co jiného je tento čin, než dobrý skutek? Nechceme přece, aby z dětí vyrostli lidé, kteří si jdou za svým cílem a nedívají se doprava ani doleva (*“...hru musí vyhrát naše družina”*)! Zde by pobídka k reflexi mohla znít např. takto: *“Zkuste každý někomu za něco během hry poděkovat”*. Určitě se objeví mnoho poděkování, která ale dobrými skutky nebudou - pomoc členovi mého týmu asi těžko budu vydávat za dobrý skutek, když mojí primární motivací je úspěch naší družiny. Nicméně toto je přesně to pole, na kterém se dá orat. Věta typu *“Byly všechny tyto postřehy dobrými skutky? Pokud ne, které byly a které nebyly?”* by tuto “orbu” mohla navodit.
- Jindy se prostě stačí jednoduše zeptat: *“Všiml si někdo během hry nějakého dobrého skutku?”*

2. Denní příkaz skautů nám předkládá ideální a pro děti srozumitelné “zpovědní zrcadlo”: Tedy jakýsi návod k **osobnímu zpytování svědomí**. Denně alespoň jeden dobrý skutek - hledám na sobě v první řadě to dobré! Naučit děti zamyslet se alespoň krátce nad uplynulým dnem je návyk, který může výrazně přispět k formování lidské osobnosti.

- Tuto “aktivitu” je vhodné zařadit v závěru nějakého většího časového celku - např. během večerního zklidnění na výpravě, táboře či kdekoliv jinde. Umíme si představit její zařazení i do některých skautských rituálů, např. jako součást celooddílového (ale osobního) zpytování svědomí před slibem, před ohněm tří orlích per či při závěrečném ohni, kdy bilancujeme společný čas na táboře.
- V rámci tohoto večerního zamyšlení by mohly padnout tyto motivační otázky: *“Udělal jsem dnes dobrý skutek? A jaký? Jak jsem se při něm cítil a proč asi?”* Pro starší skauty by se jistě slušela otázka: *“Co mě vedlo k tomu vykonat dobrý skutek? Jaké byly mé motivy?”* Roveři by si možná položili otázku: *“Mohu udělat dobrý skutek sám na sobě, jak by asi vypadal?”*

- Poznámka: V případě zpytování svědomí bychom spíše nedoporučovali přistoupit k osobním svědectvím chlapců bez předchozí konzultace (mohla by se snadno zvrhnout ve vychloubání, nebo naopak vyjmenovávání “hříchů” - je těžší najít něco pozitivního). Nicméně osobní svědectví vůdce, jeho zástupce či oddílových rádců by mohlo být výrazným stimulem jako příklad hodný následování. Více o sdílení je napsáno v kapitole 3.4 posádkový - družinový duch.

3. Zajímavým zpestřením družinové (ale i oddílové) činnosti by mohly být **poučné příběhy na téma dobrého skutku**, které by si mohli chlapci připravit buď v rámci celoročního bodování, nebo jako jeden z oddílových bodů ve skautské stezce (vhodné do ní zařadit, rozsahem a obtížností upravit pro každý stupeň stezky).

- Zadání úkolu by mohlo znít takto: *“Zkuste si vzpomenout na nějaký dobrý skutek, který jste někdy četli v nějaké knize. Knihu přineste na schůzku a (dle obtížnosti a úrovně dětí) příběh přečtete/převyprávějte vlastními slovy. Může se jednat o jakoukoliv oblíbenou knihu, jediná podmínka je, že skutek musí být dobrý, tzn. je vykonán nezištně pro druhého.”*
- Po vyslechnutí příběhu je možné zapřést diskuzi nad příběhem. Je dobře možné, že jednání v příběhu dobrým skutkem v pravém smyslu slova nebude - opět je to výzva pro rádce/vůdce, aby se družina/oddíl zamyslela, jednání zhodnotila a navrhla změnu příběhu tak, aby o dobrý skutek šlo.
- V knihách pro děti typu Pán Prstenů nebo Harry Potter se to dobrými skutky jen hemží - je dobré na ně upozornit tak, aby bylo dětem jasné, co je dobré chování/skutek a co není. Toto rozlišování je mnohdy velice náročné a hranice nebývá vždy úplně zřejmá. Tato tematika se dotýká také oblasti morálních dilemat, ta ale není předmětem této práce. Navíc se tímto děti učí všimnout si dobrých skutků v jednání postav, potažmo lidí.
- Aktivitu lze modifikovat tak, že chlapci představí ne dobrý skutek z oblíbené knihy, nýbrž dobrý skutek, kterého si všimli u některého člena oddílu (vhodné např. pro letní tábor). Zařazení této aktivity jako jeden z bodů skautské stezky se přímo nabízí.

4. **Brainstorming dobrých skutků** je aktivita, která může pomoci vůdci/rádcí s malou fantazií, ale hlavně by měla namotivovat členy oddílu/družiny do konání nejrůznějších dobrých skutků. Pro její realizaci se stačí přibližně jednou za 2 měsíce na schůzce (oddílové či družinové) společnými silami zamyslet a vyrobit plakát s náměty na dobré skutky pro následující období. Každé období může být zaměřeno na jiné prostředí, například:

- dobré skutky doma
- dobré skutky v dopravních prostředcích
- dobré skutky ve škole

- dobré skutky na skautských akcích během roku (družinovky, víkendovky)
- dobré skutky na táboře
- dobré skutky “u moře” (na prázdninách, dovolené)

Na plakátu jsou do tabulky zapsána jména členů oddílu/družiny a po splnění příslušného dobrého skutku si pole mladý skaut vybarví. Cílem aktivity je vymyslet nevšední především drobné dobré skutky a posléze si vyzkoušet jejich proveditelnost a také náročnost. Nenásilnou formou si tak mladí lidé sami vymýšlí dobré skutky a sami si vybírají, které zrealizují. Aktivitu lze opět zapojit do systému skautské stezky jako jeden z bodů.

5. Další nápady z oddílových stezek nespádají sice do kategorie soustavného plnění dobrých skutků, ale domníváme se, že do oddílového programu také patří:

- přijdu se zajímavým nápadem a zorganizuji družinovou nebo oddílovou službu okolí
- aktivně se zúčastním alespoň 3 projektů služby okolí (lidem, přírodě, městu) - viz kapitola 3.8
- udělám sám tajný dobrý skutek
- min. 1 měsíc si vedu deník dobrých skutků
- min. 1 měsíc vedu deník inspirativních dobrých skutků druhých
- vezmu za svou nějakou nepopulární práci doma v rodině a pravidelně ji vykonávám

3.2 Hry

Potulný rytíř/Spanilá jízda

cíl hry:

- naučit se vyhledávat příležitost k dobrému skutku
- naučit se komunikaci s cizími lidmi

prostředí: z části obydlená krajina

časová náročnost / čas na přípravu: 1 a více dnů, /

věková skupina: skauti, roveři

pomůcky:

motivace: Za jeden z nejdůležitějších předobrazů Skauta a Junáka je považován středověký rytíř. Potulný rytíř, který projíždí se svou družinou krajem a snaží se pomáhat všem potřebným. Nadšený, nic nežádající s vůlí konat dobro, bojovat proti zlu a tím činit svět lepším. Na úvod doporučujeme přečíst něco například o sv. Jiřím.

postup činnosti:

Přečteme motivační text, či sehraje rytířský příběh. Před přečtením motivačního textu může proběhnout krátká diskuze o vlastnostech a poslání potulného rytíře. Následuje vysvětlení o co půjde. Jednotlivci dostanou připravenou trasu vedenou okolním krajem obydlenými i neobydlenými místy. Na ní bude jejich úkolem udělat co nejvíce rozličných dobrých skutků a sepsat o nich stručný popis.

Celou aktivitu pak můžeme spojit se symbolickým vysvětlenímh krojových součástí.(obřad oblékání rytíře). Pokud jsou účastníci mladší, skutky plní ve skupinách. Takovouto formu pak můžeme nazvat spanilou jízdou.=)

metodické poznámky:

- zdůraznit slušné chování, případně přidat drobný dramatický nácvik nabízení dobrého skutku a reakce na jeho odmítnutí
- po ukončení dát každému prostor na představení svých zážitků a zkušeností, důležité poznatky zobecnit a zkusit používat i nadále

Výsadek dobrých skutků

cíl hry:

- motivovat k plnění dobrých skutků
- poznání cizí krajiny + lidské mentality

prostředí: outdoor

časová náročnost / čas na přípravu: celý den / (individuálně)

věková skupina: roveři

pomůcky: automobil

motivace:

postup činnosti: Organizátoři hry vyberou předem terén dostatečně vzdálený od místa tábořiště. Kladem je taktéž, pokud roverstvo danou lokalitu dostatečně nezná. Roveři jsou brzo k ránu vzbuzeni a nasoukáni do aut/a. Jsou jim zavázány oči. Organizátoři je přepraví do dané lokality, kde je vysadí s instrukcemi, že mají celý den plnit dobré skutky. Hru můžeme prezentovat jako činnost pro jednotlivce, nebo rozdělit účastníky do skupin. Taktéž jde hru přizpůsobit s úkolem, aby se dostali do tábora - či, že je na určitém místě bude zase čekat odvoz. Na závěr této aktivity je nutná zpětná vazba v podobě diskuze a vyprávění zúčastněných.

metodické poznámky: Doporučujeme zpětnou vazbu nějakým způsobem zachytit (nahrávka, přepis).

Tajný přítel

cíl hry:

- získat návyky pro rutinní konání dobrých skutků
- poznat potřeby a zájmy ostatních

prostředí: v podstatě kdekoliv, hraje se při běžné denní činnosti - na táboře, na výpravě

časová náročnost / čas na přípravu: 1 a více dnů, / (příprava cca 10 minut)

věková skupina: vlčata, skauti, roveři

pomůcky: kartičky se jmény všech účastníků, losovací nádoba - klobouk

motivace: Každý z nás rád dostává dárky, každý je rád když za něj nějakou nepopulární práci vykoná neznámý dobrodinec. Úsměv, podání pomocné ruky

postup činnosti: na začátku hry si každý účastník vylosuje kartičku se jménem (pokud si vylosuje svojí vrátí ji zpět do osudí). Úkolem je pomáhat tomu koho jsem si vylosoval tak aby na to můj "tajný přítel" nepřišel. Po ukončení hry se všichni sejdou a zkouší uhodnout kdo mi po celou dobu hry pomáhal. Obvykle se tato hra hraje v průběhu celého dne napříč všemi běžnými činnostmi na táboře nebo výpravě, losuje se ráno, vyhodnocuje večer, např. při resumé - ohlédnutí (shrnutí) za dnem.

metodické poznámky:

- zdůraznit, že losování má být tajné a ne aby si to děti hned vzápětí prozradily
- doporučujeme dbát na kvalitu zpětné vazby na konci, aby se dostalo na každého, popsání pocitů v průběhu celého dne
- vhodné je připomenout během dne (zejména v oddíle s mladšími dětmi), aby na svého opatrovaného nezapomněli

Uzel dobrého skutku

cíl hry:

- motivovat k plnění dobrých skutků
- vyzdvihnout malé činy jednotlivých členů

prostředí: kdekoliv

časová náročnost / čas na přípravu: probíhá po celou dobu výpravy (pozn. veřejná část se však odehrává jen během cca 10 minut) / (čas na přípravu je po celou dobu výpravy)

věková skupina: vlčata, skauti, roveři

pomůcky: pro organizátory: propiska a blok, pro hráče: bez pomůcek

motivace: *"co je to vlastně uzel dobrého skutku, jako věc asi na skautském šátku má připomínat? Kolik dobrých skutků jsme za dnešek vykonali, a kolik jich jsme ještě schopni vykonat?"*

postup činnosti: Organizátor hry po celou dobu sleduje ostatní a do svého bloku si zapisuje počet dobrých skutků. Při zahájení hry proběhne motivace a vysvětlení pravidel, avšak hned poté proběhne zhodnocení výsledků. Vyhrává ten, který za celou dobu výpravy udělal nejvíce dobrých skutků.

metodické poznámky:

- doporučujeme v průběhu motivace zopakovat a případně naučit vázat uzel dobrého skutku
- organizátor hry by měl dbát na to, aby v průběhu celé akce u každého z účastníků našel a zaznamenal alespoň náznak dobrého skutku.

Hrad dobrých skutků

cíle hry:

- rozvíjet vztah k dobrým skutkům

prostředí: kdekoliv, hrad je však potřeba stavět někde v zastřešené části

časová náročnost / čas na přípravu: po celou dobu akce / (individuální)

věková skupina: starší skauti, roveři

pomůcky: krabičky od sirek - spousty, tužky, štětce, lepidlo, papírky.

motivace: **Antoine de Saint-Exupéry, citace z knihy Citadela:** *“Já vedu lid. Jsem vládce. Na mně leží odpovědnost. A na nich žádám, aby mi pomáhali. Pochopil jsem, že vládcem není ten, kdo zachraňuje druhé, nýbrž ten, kdo je žádá, aby byl od nich zachráněn. Neboť jednota, kterou jsem vydobyl z ovcí a koz a příbytků a hor, je založena na mně, na obraze, který v sobě nosím. A oni se do něho zamilují, jako by před nimi rozepjal v slunci své svěží paže jakýsi mladý bůh, kterého zprvu nepoznali. A náhle milují i dům, který jsem vytvořil podle své touhy. A skrze dům i mne, stavitele. Tak jako člověk nemiluje na soše hlínu, cihlovou červeň anebo bronz, nýbrž sochařův postup. A připoutává svůj lid k domovu, aby ten domov poznávali. A nebudou ho znát. dokud ho nenapojí vlastní krví. Dokud ho nevyzdobí vlastními oběťmi. Budou mu muset obětovat všechno až po krev, po vlastní tělo, protože jejich smysl bude spočívat v něm. Potom ta božská stavba dostane pro ně tvář a nebudou ji moci nepoznat. A pocítí k ní lásku. A jejich večery budou naplněny horoucností. A jednou, až začnou synové otvírat oči a uši, první starostí otců bude, odhalit jim onu tvář, aby se nepropadla v rozličnost věcí. A dokázal-li jsem vybudovat svůj příbytek dost rozlehlý, aby dal smysl i hvězdám, pak vyjdou v noci na práh a zvednou hlavu děkující Bohu, že ta plavidla vede tak dobře. A jestliže ho zbudují dost trvalý, aby obsáhl i život v celém trvání, pak půjdou od svátku k svátku, jako by šli z jedné síně do druhé, vědouce, kam jdou, a v rozličnosti života budou odhalovat tvář boží. Citadelo, vybudoval jsem tě tedy jako loď. Sbil jsem tě hřebíky, vystrojil a pustil po proudu času jako po větru, který už vane jen příznivým směrem. Plavidlo lidí, bez něhož by se nesetkali s věčností! Ale vím, jaká nebezpečí mé lodi hrozí. Věčný nepokoj temného moře tam venku, A možnost jiných obrazů. Neboť strhnout chrám a z jeho kamenů vystavět jiný je vždycky možné. A ten jiný není o nic pravdivější ani falešnější, správnější ani nesprávnější. A nikdo katastrofu nepozná, protože ticho se nedá z hromady kamení vyčíst. Přeji si proto, aby hlavní žebroví lodi pevně sklenuli. Jen tak ji mohu uchovat od jednoho pokolení k druhému. Nikdy nemohu zušlechtit chrám, budu-li neustále znovu začínat..”*

postup činnosti: Na začátku hry jsou pozváni všichni účastníci do temné místnosti nebo jiného zatemněného prostředí, kde jim bude při svíčkách přečtena pasáž z knihy citadela. Může též předcházet krátká improvizovaná scénka - vpád barbarů do města a rozboření hradeb. Do místnosti je přinesena maketa rozbitého hradu. Znovu postavit hradby znamená obětovat se. Ten kdo v dalších dnech vykoná jakýkoliv skutek, napíše jej na papír - který uzavře do krabičky od sirek a přiloží jej jako stavební kámen.

Metodické poznámky: Nutné mít k dispozici opravdu “mraky” krabiček od sirek - je třeba je sbírat dost dlouho před akcí!

Waste to Art

cíle hry:

- rozvinout lásku a cit k přírodě
- rozvoj estetického myšlení
- naplnění hesla “sloužím”

prostředí: les

časová náročnost / čas na přípravu: 3 - 5 hodin

věková skupina: 15 + (roveři)

pomůcky: rukavice, odpadkové pytle, barvy, laky, štětce, lepidla, atp.

motivace: Na scénu vchází zděšený ředitel známého muzea. Nepřivezli mu zásilku exponátů, které měli dnes být vystaveny v jeho muzeu. Na výstavu má přijet i zahraniční delegace a tak ředitel muzea neví jak má celou situaci zachránit. Oslovuje tedy “hráče” aby mu pomohli vytvořit jedny z nejnovějších uměleckých děl. *“Někteří z umělců hledají inspiraci v přírodě, jeden z novějších uměleckých směrů je recyklace starých materiálů, využití jejich předností a designu v novém rozměru. I vy se teď stáváte umělci, problém je, že výstava má začít přesně za 4 hodiny.”*

postup činnosti: Podle věku a fyzické zdatnosti hráčů určíme hrací pole, např. 1,5 km od bodu kde hra je zahájena. Hráči jsou rozděleni do skupin = uměleckých týmů. Úkolem hráčů je v lese získat umělecký materiál, tj. posbírat co nejvíce věcí lidského původu a ten následně nějakým způsobem přetvořit v umělecké dílo a svoji práci prezentovat na vernisáži muzea. Po úvodní scéně hráči dostanou k dispozici rukavice, odpadkové pytle - na místě muzea budou připraveny pomůcky pro tvorbu uměleckých děl. Hra je tedy tvořena třemi částmi. - sběr materiálu v lese, - tvorba uměleckých děl, - prezentace (vernisáž). Hodnocení je provedeno podle těchto kritérií:

- 1) množství získaného materiálu (+ množství vyprodukovaných uměleckých děl)
- 2) kvalita a nápaditost zpracování uměleckého díla
- 3) prezentace svého díla

metodické poznámky:

- doporučujeme celou hru striktně rozdělit na jednotlivé pasáže a pevně je časově ohraničit, hra dostane větší spád a hráči budou nuceni potýkat se s dodržením jednotlivých termínů (což může působit poněkud nepříjemně, na druhou stranu krácení času přináší inspirační prostředí pro tvorbu.
- doporučujeme před začátkem hry všechny náležitě poučit jak zacházet s odpadovým materiálem.

Indiáni

cíle hry:

- vzbuzení empatií u dětí

- omezení sebe sama na úkor pomoci jiným

prostředí: klubovna

časová náročnost: 25 minut

věková skupina: skauti

pomůcky: kniha - Záležitosti mužů, Jack London

motivace: Přečteme příběh z knihy, kdy dvě hlavní postavy pomáhají vyhladovělým indiánům a obětují veškeré své dostupné prostředky na záchranu největšího počtu z nich.

postup činnosti: Po přečtení příhody z knihy vysvětlíme dětem, že v podobné situaci jsou miliony lidí v Africe a že příští týden probíhá velká sbírka na pomoc lidem postiženým např. hladomorem v Súdánu (vždy můžeme najít aktuální problém). A že i oni by se mohli rozdělit o to, co mají s těmi, co to potřebují. Každý kdo chce, tak může přispět jakoukoliv částku z peněz, které si ušetřil popř. vydělal. Tyto peníze vloží do obálky, nadepíše svým jménem a přinese příští týden na schůzku.

Obálky v soukromí otevřeme a zjistíme, kdo daroval nejvíce peněz. Jeho (či více dětí) můžeme pochválit.

Poté peníze s obálkami vrátíme, tak aby nikdo nevěděl, kdo kolik daroval.

metodická poznámka: Důležité je před tím informovat rodiče, že se taková akce chystá a říci jim, aby dětem peníze za tímto účelem nevydávali. Ať jsou to jejich vlastní zdroje. A také informovat rodiče o významu této akce.

Co do přírody nepatří

cíle hry:

- učit se dobrým skutkům nejenom v mezilidských vztazích

- rozvoj pozorovacích schopností

prostředí: členitý terén

časová náročnost / čas na přípravu: 30 - 90 minut

věková skupina: vlčata, skauti

pomůcky: dostatečně zamořený terén odpady (pro menší můžeme připravit terén odpadově bezpečný)

motivace: *“vžijme se do role inspektora v přírodě. Představme si, že prostor vymezený před námi připomíná firmu vyrábějící (zde každý organizátor může uplatnit svoji představivost) a je nutné aby výroba probíhala v absolutní čistotě. Každá firma má přece dodržovat nějaké normy a je jasné, že ve špinavém prostředí můžeme ohrozit nejenom výrobu, ale i svoje zdraví.”*

postup činnosti: organizátoři vymezí terén v kterém se budou účastníci pohybovat (nejlépe pokud organizátoři daný terén předem projdou a zmapují). Každý z účastníků na začátku hry dostane papír a tužku, prochází daný terén a zapisuje si svoje poznatky - “co do přírody nepatří”. Po skončení časového limitu se všichni sejdou na blíže určeném místě a vyhodnotí počty svých zjištění. Po určité

časové prodlevě jsou vypuštěni znovu do terénu a snaží se co nejvíce sebou zapsaných pochybení odložit. Následné hodnocení je složeno z těchto dvou limitů.

1) počet zapsaných věcí nehodících se do přírody

2) počet sesbíraných předmětů

metodické poznámky:

- “odpadky a terén” přizpůsobíme věkové kategorii pro kterou hru organizujeme (pro menší je nutné požití bezpečného materiálu, starší lze vypustit do přírody, která je opravdu poničená)
- hru je také možno upravit tak, že místo pouhého soupisu věcí (které do přírody nepatří) budou požadovat organizátoři podrobnou mapu místa se zakreslenými věcmi.

Pantomima dobrých skutků

cíl hry:

- předvedením pantomimického dobrého skutku se pokusit více vžít do situace, která nastává v běžném životě konáním těchto skutků,

- v kolektivu kamarádů si jednoduchým bezeslovným způsobem vyzkoušet jednání v předem připravené situaci a tím si tak tuto situaci a své reakce v ní zautomatizovat

prostředí: jakékoli - v místnosti, venku: volný prostor min. 3x3 m pro “účinkující”, “hlediště” - prostor pro sezení ostatních

časová náročnost: příprava (secvičení) cca 10 - 15 min., cca max. 5 min na každou scénku, celkově by nemělo přesáhnout 30 - 40 min. (zejména u mladších, nevydrží tak dlouho s pozorností)

věková skupina: vlčata, skauti

pomůcky: možno použít vhodné rekvizity pro dotvoření výstupu

motivace:

postup činnosti: Do dvojic (popř. trojic) je rozdělen krátký text popisující různé situace, jež se týkají konání dobrých skutků (každá skupinka jednu situaci). Skupina má za úkol secvičit a posléze zahrát krátkou scénku, která znázorní vykonání dobrého skutku. Ostatní skupiny poté hádají, o jaký dobrý skutek se jedná. Po každé scénce je vhodné provést reflexi ve stylu: “*Jak se cítili ti co předváděli a jak to působilo na ostatní?*”

metodické poznámky: Je vhodné, aby si pantomimu vyzkoušela každá dvojice, aby došlo k onomu vnitřnímu prožití dobrého skutku při předvádění pantomimy. Je možné, že se nebude dařit uhádnout ostatním, o jaký dobrý skutek jde - v tomto případě si předvádějící zažijí situaci, která je podle našeho názoru hodně podobná situaci, když někdo nabízený dobrý skutek odmítne (zklamání z neumělého předvedení versus zklamání z odmítnutí nabízené pomoci).

náměty situací: jsou analogické s náměty u dramatiky, je ale vhodné zakončit je konkrétním závěrem tak, aby neměly otevřený konec jako dramatiky

Dramatika - improvizální nácvik situací vhodných pro konání dobrých skutků

cíl hry: V kolektivu kamarádů (bez ostychu a bázně z neúspěchu) pružně reagovat na situace, které vybízejí k vykonání dobrého skutku pro druhé a tím si tak tyto situace a své reakce na ně zautomatizovat, zvýraznění momentu překvapení a nutnosti okamžitě reagovat na vzniklou situaci, hlubší příprava na konání dobrého skutku v praxi, kdy je mnohdy potřeba se také rozhodnout a jednat okamžitě a bez přípravy

prostředí: jakékoli - v místnosti, venku: volný prostor min. 3x3 m pro “účinkující”, “hlediště” - prostor pro sezení ostatních

časová náročnost: cca max. 5 min na každou scénku, celkově by nemělo přesáhnout 30 - 40 min. (zejména u mladších, nevydrží tak dlouho s pozorností)

věková skupina: skauti, vlčata

pomůcky: možno použít vhodné rekvizity pro dotvoření výstupu

motivace: úvodní scénka sehraná vůdcem a jeho pomocníky

postup činnosti: Do každé dvojice (popř. trojice) je rozdělen krátký text uvozující situaci s otevřeným koncem, která se týká konání dobrých skutků. Skauti mají za úkol bez secvičování zahrát popsanou scénu a posléze na ní volně navázat krátkou scénkou, ve které bude vykonán dobrý skutek vycházející ze zadané situace. S ostatními se sleduje průběh, navrhují se a zkouší se zahrát jiná řešení, probírají se obtížnější situace. Dramatiky je možné ztížit vložением zádrhelů, které budou potřeba vykomunikovat náročnějším způsobem.

metodické poznámky: U starších skautů můžeme nechat vymýšlet nastalé situace navzájem mezi dvojicemi.

náměty situací:

- Po ulici jde starší paní s nákupem. Tašku dře o zemi a je vidět, že už dlouho nevydrží a všechno se jí vysype na zem.
- Jedete v tramvaji a ta zastaví na zastávce. Z ní vystoupí pán, které mu při výstupu vypadne z kapsy peněženka.
- Přes noc napadne asi půl metru sněhu, vaše sousedka žije sama a asi před týdnem si zlomila ruku a pořád ji má v dlaze.
- Sedíte doma a sledujete svůj oblíbený seriál. V tom vám zavolá váš pan farář, že se mu smazal nějaký email a jestli mu nemůžete přijít pomoci ho najít.
- Na zastávku přijede autobus / tramvaj do kterého chceš nastoupit, uvnitř je maminka s dítětem v kočárku a s jeho o něco málo starším sourozencem a chtějí vystupovat.
- Ve Tvoji družině je bráška, se kterým nikdo nechce na většinu her do dvojice. Právě vám rádce oznámil, že je třeba se rozdělit do dvojic.
- Do autobusu/tramvaje nastupuje postarší paní s nákupem. Všechny sedačky jsou obsazené, včetně té na které sedíš.

- Na ulici uvidíš pána s mapu jak se rozhlíží po názvech ulic.
- Do vlaku nastoupí paní s těžkým kufrem na který je místo pouze v horní polici.
- Stojíš v řadě na autobus ve velkém mrazu. Za tebou je paní s dítětem, které brečí, protože mu je zima.
- Jdeš okolo lesní studánky u které leží konzerva a plastová láhev.
- Starému pánovi stojícímu v řadě u kasy se rozsypaly peníze po podlaze.
- Vidíš, že spolužák/žačka nechápe probranou látku, kterou ty bez problémů zvládáš a ze které se bude psát příští hodinu test. Na dnešní odpoledne jsi měl naplánovaný společný fotbal s kamarády.

3.3 Zelená stezka

Jednoduchý způsob jak naučit vlčátka každodennímu dobrému skutku. Jedná se v podstatě o nápodobu modrého života. Každý den si vlče za dobrý skutek vybarvuje jedno zelené políčko s jednoduchým popisem činu. Pro vlčata je důležité ke každé zelené stezce přikládat náměty pro dobré skutky, protože ve svém věku ještě nejsou schopni výrazné invence - list dobrých skutků můžeme s dopomocí vůdce vymyslet společně na schůzce. Na druhou stranu je ale dobré se alespoň jeden den v týdnu o nový dobrý skutek pokusit.

Další důležitou skutečností je vlastní zapojení vůdce do zelené stezky - působí jako jedna z největších motivací a inspirací pro vlčata. Každou schůzku je třeba s vlčaty stezky projít a podělit se o nejlepší dojmy.

Samozřejmě se stane, že velká část vlčat na stezky bude nejprve zapomínat. Někteří dokonce budou vybarvovat políčka těsně před schůzkou za celý uplynulý týden. Myslím ale, že už jenom to, že si na stezky a dobrý skutek vzpomněli, je pozitivní. A pokud vše dobře půjde, časem se naučí nad ním přemýšlet denně.

Zelené stezky ve tvaru kopírované tabulky jsou sice pro vůdce nejjednodušším řešením, zdaleka ale ne tím nejefektivnějším. Zelené stezky ve tvaru vlčáckých tesáků, kytiček, lodí na moři, hvězd na obloze apod. jsou pro děti daleko zajímavější. Navíc tak předejdeme souhrnnému vybarvování několika políček naráz a docílíme tak větší pečlivosti.

3.4 Posádkový - družinový duch

Posádkový duch je důležitou složkou, posádkový duch je něco co odlišuje od ostatních posádek a uvnitř stmeluje posádku a tak vytváří pevný základní kámen celého skautského hnutí. Jednotící prvek posádky může být i sdílení zážitků s plněním denního příkazu dobrého skutku. Členové posádky tak mohou od ostatních čerpat náměty na vlastní plnění denního příkazu. Jak již jsme výše zmiňovali je třeba aby kapitán - kormidelník začali se sdílením, nováčkům, mladším

skautům a vlčatům zvláště v počátcích chybí nápady a rádi uslyší zkušenosti s plněním denního dobrého skutku.

Je potřeba si najít chvílku při posádkové schůzce na to vytvořit kroužek a pohovořit o dobrém skutku, třeba jednou za měsíc, ale lépe je častěji. Z počátku to nebude lehké, chlapci nejsou zvyklí se sdílet. Je potřeba stanovit pravidla "sdílení": vše co si v kruhu předáme je důvěrné; sdílení není diskuze takže svým kamarádům neskáče do řeči, ale necháme je vyjádřit myšlenku; nikoho nenutíme se vyjadřovat každý má právo se svobodně rozhodnout mluvit.

Rituálů, které vytvářejí specifika družiny - posádky "družinového ducha" je možno mít mnoho - čím více tím lépe. Nabídka zařadit sdílení nejenom o plnění denního příkazu se nám velmi osvědčila. Upevňuje přátelství, důvěru, dává jistotu že se s každým počítá.

Prohlubování posádkového ducha má svůj nezastupitelný význam pro společný růst členů posádky, pro utváření vnitřně jednotného týmu. Toho je možno využít také ke konání posádkových dobrých skutků. Pokud jsou její členové vnitřně myšlenkově sjednoceni, pokud mají dostatek vůle pro vzájemnou spolupráci a dostatek touhy společně něco dokázat, je pak už jen krok k tomu, aby společnými silami dokázali daleko více než je výsledek souhrnu dobrých skutků jednotlivců, ač i ty jsou velmi důležité.

Je možné se tak pustit i do takové služby ostatním či přírodě, která by zejména s ohledem na věk dětí byla pro jednotlivce příliš náročná. Navíc samotné realizace posádkového dobrého skutku opět utváří a prohlubuje posádkového ducha, je to přímé praktické sdílení konání dobrého skutku. Nezastupitelný přínos má zejména pro nováčky či mladší členy, kteří nemají s konáním dobrých skutků příliš svých vlastních zkušeností nebo jim v jejich konání brání ostych. V kolektivu posádky tyto zábrany snáze padají. Je vhodné posádkový dobrý skutek zařadit alespoň několikrát do roka.

3.5 Symbolické drobnosti

- Při vhodné příležitosti vysvětlit nošení civilní lilie na oblečení a podmínit ho splněním denního dobrého skutku.
- V době adventní lze zdobit stromek barevnými ozdobami za každý dobrý skutek jedna ozdoba. Určí se barva kterou budou posádky používat (třeba barevným papírem). Na první pohled je jasné, podle barvy, která posádka má nejvíce dobrých skutků.
- Vázání uzle dobrého skutku na cípech skautského šátku za vykonaný dobrý skutek.

3.6 Pracovní listy, podpora práce s dobrými skutky v tiskovinách

Pokud Váš oddíl používá nějaký druh tiskovin či elektronického publikování není od věci se čas od času zabývat tematikou dobrých skutků i zde, zaměřit jednotlivé články na zamyšlení, případně nakreslit skautský komix - všechny věkové kategorie toto podání a zobrazení "dobrého skutku" snadněji přijmou. V člancích je nutno mluvit řečí přijatelnou pro danou věkovou kategorii, atp. V

- **Sbírka oblečení pro diakonii**
Určitě alespoň jednou za rok u vás probíhá sbírka oblečení pro diakonii. Můžete o této akci informovat svoji družinu, ať si přeberou svůj šatník a věci, které jsou jim malé, nebo je nenesí, donesou a pomohou lidem, kteří se dostali do nepříznivých životních situací. Darovat mohou také hračky a další věci.
Je možnost také se domluvit a s dětmi danou sbírku po domluvě s diakonií a s obcí spoluorganizovat.
- **Sběr tříděného odpadu**
Probíhá u vás v obci sběr tříděného odpadu? Pokud ano, můžete se do něj zapojit. U nás například pomáháme místní úklidové četě v zimních měsících, snášet pytle s tříděným odpadem na místa, která jsou pro ně dostupná a kam se jejich multikára dostane.
- **Vystoupení pro domov důchodců**
Můžete také s dětmi uspořádat krátké vánoční vystoupení pro nejbližší domov důchodců a nadělit jim například vlastnoručně vyrobené drobné dárečky, které mnohým z nich pomohou opět připomenout, že nejsou na světě sami a děti naučí úctu ke stáří.
- **Sázení stromků a úklid klestu v lese**
Každoročně se domlouváme s místními lesníky, že jim pomůžeme zasadit na určitém místě ve svém okolí sazeničky stromů. Je to pro děti krásný pocit později sledovat jak jejich stormečky rostou a za pár let se pod nimi mohou i procházet. Pokud počasí nepřeje sadbě, místo sázení odklízíme klest, na velké hromady.
- **Čištění potoka/parku/jiné městské lokality**
Každý rok po domluvě s jeskyňáři čistíme úsek našeho potoka od odpadků, které sbíráme do pytlů a odnášíme pryč. Dalo by se to také provést tak, že každá družina dostane přidělený úsek potoka, který prochází vaší obcí/městem, o který se bude starat.
- **Odklizení sněhu z veřejného prostranství.**
V zimních měsících, kdy napadne například půl metru sněhu a zvláště schody ke kostelu zapadnou sněhem, můžeme s družinami pomoci při jeho odklizení.
- **Oprava dětského hřiště, pískoviště**
Na jaře občas pořádáme brigády na různých městských zařízeních pro děti, město většinou projekt financuje a technicky zajišťuje, my potom odvádíme vlastní práci.
- **Sdružování dobrovolných skupin v obci**

Tím, že se pokusíte vytvořit jakýkoliv projekt v rámci spolupráce s jinými dobrovolnými skupinami v obci, konáte taky dobrý skutek. Navazování kontaktů a spolupráce lidí dobré vůle je v naší společnosti velkým posláním skautingu.

Poznámka: každé město má plán obnovy zeleně, opravy veřejných prostranství, apod. A většinou nemají na drobné projekty v rozpočtu peníze. Ze zkušenosti stačí nabídnout naši pomoc na příslušném odboru (např. životního prostředí) a většinou s radostí přijmou.

Závěrem

4.1 Práce s dobrým skutkem

V této práci jsme mluvili o tom, že práce s dobrým skutkem je mnohdy složitá a chybí motivace a počáteční impuls. Jako vůdci bychom měli začít v první řadě u sebe, tak jako se vším. Pokud se my budeme řídit naším denním heslem, pak to můžeme naučit i ostatní a ukážeme cestu i nám svěřeným dětem. Způsobů, jak zapojit dobrý skutek do oddílového i družinového programu zde bylo zmíněno mnoho. Může jít o drobné hry, symboliku navazující na dobrý skutek či účast na větších projektech Junáka či jiných organizací.

Nejprve bychom se měli učit plnit dobré skutky, které se nám naskytanou a dále se rozvíjet v tzv. vyhledávání dobrých skutků. Hledání příležitostí, jak pomoci.

Naučit se, že naší hlavní odměnou je dobrý pocit, že jsem mohl někomu či něčemu pomoci.

4.2 Přínos denního příkazu

Hlavní podstatou denního příkazu je jeho každodenní povinnost. Pokud se budeme jím každý den řídit, pak každý den bude díky našim činům pro ostatní, pro svět i pro nás lepší. Budeme ukazovat lidem cestu jak zlepšit svět a učit to ostatní. Mnohdy stačí drobnost, kterou pomůžeme člověku, který “stojí vedle nás”, když takové drobnosti budeme dělat denně, nebo třeba i častěji, dostane se nám konání dobrých skutků do podvědomí tak, že se vlastně už nebudeme rozmyšlet zda jej máme udělat, ale prostě jej automaticky uděláme.

Našimi činy se změní i naše myšlení. Budeme stále ve střehu, připraveni hledat, jak pomoci a kde pomoci. Budeme schopni určit, co bylo dobré a co špatné a s pomocí našeho svědomí se budeme nadále zlepšovat v našem soukromém i skautském životě.

A pokud to stejné podnítíme u dalších lidí, pak jsme splnili ve skautingu své poslání ve smyslu základních principů - povinnost k Bohu, k sobě a k bližním.

4.3 Přínos práce

V této práci se 6 členů modré družiny z letního běhu Ekumenické lesní školy 2012 pokusilo dát dohromady své zkušenosti v podobě postřehů, praktických nápadů a námětů na činnosti, které souvisí s tematikou dobrého skutku.

Jak zadání práce napovídá, snažili jsme se klást důraz právě na výchovu svědomí, pro kterou může být dobrý skutek více než dobrým východiskem. Značný důraz jsme položili především na praktickou část, konkrétně kapitoly 2 a 3, které zaujmají v práci stěžejní místo a kterými se snažíme nabídnout dnešním vůdcům studnici připravených nápadů, jak v oddíle pracovat s tematikou dobrého skutku. Hry a aktivity z kapitoly 3 svým zaměřením pokrývají všechny věkové kategorie od vlčat až po rovery - v závislosti na našich zkušenostech. Kapitola druhá pak popisuje naše vlastní zážitky, úvahy a myšlenky na téma dobrý skutek, které jsme čerpali z našich vzpomínek z oddílové praxe.

Pokud práce poskytne inspiraci vůdcům či jejich spolupracovníkům nebo pokud je dokonce motivuje zařadit práci s dobrými skutky ve větším rozsahu do oddílové činnosti, naplnila tato práce svůj cíl a ponese ovoce.

4.4 Literatura

Zde uvádíme krátký seznam literatury, ze které jsme čerpali či která se zabývá dobrým skutkem.

- BŘICHÁČEK, Václav. Skautskou stezkou: [základní příručka pro skauty a skautky. 1. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek České republiky, 1998, 393 s. ISBN 80-86109-07-0.
- HÁJEK, Petr-Balú. *Dobrý skutek našich nejmenších (I.+II.)*. In: Metodické listy XXII. Vyšlo jako příloha časopisu Skauting.
- HÁJEK, Petr-Balú. *Drobničky - Kapitoly z metodiky pro vůdce vlčat*. Ekumenická lesní škola. Praha 2011, dostupné z: <http://els.skauting.cz/wp-content/uploads/2012/05/Hajek_Petr-Balu-Drobnicky.pdf>
- HÁJEK, Petr-Balú. *Rodinné stříbro českého skautingu*. Ekumenická lesní škola. Praha 2011, dostupné z: <http://els.skauting.cz/wp-content/uploads/2012/03/Hajek_Petr-Balu-Rodinne_stribro_skautingu.pdf>
- ŠANTORA, Roman-Bobo. *O dobrých skutcích a pomoci druhým aneb co jsme poztráceli na stoleté cestě, díl třetí*. Skauting, duben-březen 2012
- KOLÁŘ, Jiří-Rys. Poznámky z přednášek - letní běh ELŠ 2012.
- GALEONE, Pierino. Dobrý skutek - redakční úvodník z časopisu *Servi della Sofferenza*, 2011/8, dostupné z: <<http://www.servidellasofferenza.cz/view.php?cisloclanku=2011090001>>

Cesta ke skautskému zákonu

Skaut je prospěšný a pomáhá jiným

(Společný výzkumný úkol Zelené družiny)

**Petr Stejskal – Kaprad', Robert Šmíd – Číl, Zdeněk Stráník – Hakim, Martin Klenčík – Akéla,
Jan Pořízek – Bobr, Libor Hlaváč - Veverka**

Úvod

Skautský zákon je souborem ctností, o které by měl každý skaut ve svém životě usilovat, návodem k prožití opravdového skautského života. Otázka, se kterou se však ne jeden skautský vůdce potýká, je: jak tento ideál mladým klukům přiblížit a vštěpovat, aby se jej neučili jen odříkat nazpaměť, jak se to mnohdy po nováčcích vyžaduje (a u toho se také končí), ale aby jej opravdu přijali za vlastní a promítali jej každý den do svého života. Prostě podle něj jednali.

Tato práce by mohla posloužit všem vůdcům a rádcům družin jako metodická pomůcka při hledání konkrétních námětů pro oddílovou činnost. Soustřeďuje se především na třetí bod skautského zákona - Skaut je prospěšný a pomáhá jiným. Aby se nejednalo pouze o teoretickou příručku odtrženou od praktického života oddílu, obsahuje převážně takové náměty k činnosti, které bývají či alespoň někdy v minulosti byly realizovány v různých skautských oddílech. Některé z popisovaných námětů mohou být čtenářům důvěrně známy, protože se jedná o všeobecně rozšířené aktivity (Betlémské světlo, Tříkrálová sbírka, ...). Přesto je o nich v práci zmínka, protože je bezpochyby přínosné uvědomit si jejich souvislosti se skautským zákonem. Také se mohou zkušenosti různých oddílů stát inspirací pro jiné. (Veverka)

Třetí bod skautského zákona a jak jej učit

Dá se předpokládat, že každý čtenář této práce zná znění skautského zákona a není mu neznámý ani jeho třetí bod, jemuž převážně je věnována pozornost v této práci. Přesto je rozumné pokusit se proniknout trochu hlouběji a důkladněji se nad ním zamyslet.

“Skaut je prospěšný a pomáhá jiným”

Co je to být prospěšný? Co je skutečně pomoci, co ne? Co je k tomu předpokladem?

Abych mohl být prospěšný - užitečný, měl bych něco znát a umět. Je to tedy spojeno s potřebou *poznávat, učit se a zdokonalovat*. Abych věděl, čím mohu být někomu nápomocen, musím být také pozorný, *všímat si věcí a lidí okolo sebe*. V tom se lze trénovat. Tento bod skautského zákona předpokládá, že vidím potřeby jiných a jsou pro mne přinejmenším stejně důležité jako ty moje. Měl bych též umět odhadnout, co dokážu udělat a co je naopak nad mé síly, když se odhodlávám ke

skutku. Často je to spojeno s přinášením určité oběti, kdy se musím vzdát toho, že dělám něco pro svůj prospěch. Nyní dělám něco pro někoho jiného nebo obecně pro druhé, aniž bych z toho něco měl. Má to vnitřní vazbu na denní příkaz dobrého skutku. Jeho naplňování přináší radost a uspokojení. Ale musím být také připraven, že ne každý dobrý úmysl se setká s pochopením a zdarem. Bude to často vyžadovat určitou míru vytrvalosti a vynalézavosti. (Číl)

Tyto a jim podobné úvahy jsou důležitým předpokladem pro smysluplnou práci.

Jak tedy skautský zákon učit? Jistě není rozumné biflovat se něco z paměti jen tak pro formu, “*aby se neřeklo*” či “*abych byl frajer, že to umím jak když bičem mrská*”. Nicméně bez znalosti ideálu není možné za ním cílevědomě směřovat. Proto lze říci, že základním předpokladem pro osvojování si skautského zákona je jeho ZNALOST a proto i hry zaměřené na vštěpení zákona do paměti mají svůj smysl.

Nicméně znalost jako taková nemá valný význam, není-li prakticky realizována. Zpočátku je třeba usilovat o uvědomělé promítání teorie (jednotlivých bodů skautského zákona) do vlastního praktického počínání. To lze v oddílu provádět formou různých her, aktivit a činností, v rámci nichž člověk již prakticky naplňuje konkrétní body skautského zákona. Avšak i zde je určitá hranice, o jejíž překročení je třeba usilovat.

Jedná se o postupné vybudování návyku, který uvědomělou snahu o prožívání zákona promění v snahu neuvědomělou, postoj jednotlivce, opravdovou ctnost. Tehdy již člověk koná sám od sebe a nemyslí přitom na to, jak zapadnout do šablony skautského zákona a odškrtnout si políčko “jsem prospěšný a pomáhám jiným”. To je cílem veškerého snažení.

Určité úskalí lze spatřovat v tom, že zatímco první dva kroky (znalost a uvědomělou činnost) je možné v členech oddílu rozvíjet systematickým působením při realizaci programu na dané téma, třetí krok - tedy vybudování ctnosti - je již záležitostí individuální a zdánlivě neovlivnitelnou. Tento pohled je však klamný. Možná právě ono “budování ctnosti” je totiž v srdcích mladých skautů a skautek viklavé a závisí na osobním příkladu vůdce a rádců více, než-li si sami uvědomujeme. Jen takový vůdce, který vidí v naplňování zákona smysl, jej může svým svěřencům přiblížit. Jen tehdy se z vnějšího naplňování zákona formou různých oddílových činností a aktivit stane vnitřní dispozice jedince, bude-li v osobních rozhovorech zdůrazňován jejich smysl.

Důležitými pilíři výchovy jsou tedy osobní příklad vůdce a osobní rozhovor. (Veverka)

Jak se to dá dělat. Příklady z praxe

a) Prospěšná činnost pro společnost

Tříkrálová sbírka

Jedná se o tradiční akci Charity, při níž skupinky tří králů chodí koledovat dům od domu (byť od bytu), popřát všem mnoho dobrého do nového roku a požádat o dobrovolný příspěvek na charitu. Náš oddíl se do sbírky zapojuje již řadu let ve spolupráci s místní farností. Obvykle věnujeme vybírání jeden víkend, přičemž rozdělíme pochůzky vždy na dopolední a odpolední (každá na cca 2,5hodiny). Časový harmonogram by měl být vypsán v dostatečném předstihu, aby se každý mohl podle zájmu zapsat na vyhovující den i hodinu. Scházíme se obvykle hromadně na stanoveném místě (před kostelem) a odtud každá skupinka vyráží do dané lokality. Zkušenost je taková, že mladší děti nemají tolik zábran a obav postavit se před cizí lidi oblečení v kostýmu tří králů a žádat o peníze. Čím mladší děti se tedy do sbírky zapojí, tím se pro ně stává přirozenější tuto službu druhým v následujících letech opět prokazovat. Děti mají tendenci také počítat, "kolik už máme peněz". Je jistě dobré využít této příležitosti ke zdůraznění toho, pro koho jsou určeny a komu jimi tedy pomůžeme. (*Veverka*)

Už tradiční akce, iniciovaná u nás arcibiskupem Graubnerem. Do skupinek s dospělým vedoucím se opět mohou zapojit skauti všech věkových kategorií. Je až překvapivé, jak ani současná ekonomická krize neudusila v lidech smysl pro charitu. Vždyť víme, že výtěžek je rozdělován těm nejpotřebnějším a sociálně nejslabším. Zažíváme, že mnohdy přispívají i ti, kteří by pomoc spíše sami potřebovali. I tady nejde jen o množství vybraných peněz, jak bývá sbírka oficiálně hodnocena, ale o setkávání a prožitek lidské solidarity. (*Hakim*)

Rozdávání Betlémského světla

Známa iniciativa rakouských skautů, která se rozšířila už do tolika zemí a po pádu komunismu i k nám. Malé skupinky skautů i děvčat, včetně vlčat a světlušek roznášejí tento symbol křesťanského pokoje a radosti na konci adventu nejen věřícím. Často se setkáváme s velmi přátelským přijetím i u "nevěřících", zvláště starých a osamělých, ale vůbec u lidí dobré vůle. Zažíváme, že ve vánočním čase jsou lidská srdce otevřenější. Většinou nechybí jako odměna nějaké ty sladkosti, ale důležitější je radost v očích lidí, které jsme navštívili. (*Hakim*)

Čištění lesa, koryta řeky apod.

Jarní úklid Tiché Orlice, protékající městem

Je až překvapivé, co všelijakých plastů a jiných odpadků bezohlední lidé vyhazují a řeka přinese. Akce je pro skauty chvílemi napínavá, je to i otužovačka. Přirozeně má i zpětnou vazbu - přírodu nesmíme sami znečišťovat, což je ovšem ve skautu samozřejmé. Milou odměnou jsou pak slova

uznání a spokojenosti místních rodin, kterým všechno to svinstvo nehyzdí probouzející se jarní trávníky a zahrady. (*Hakim*)

Vánoční zpívání v kostele a po domovech pro seniory

Vánoční zpěvy

Někdy od poloviny listopadu už začínáme na schůzkách se skauty a vlčaty nacvičovat i vánoční písně a scénku s vánoční nebo zimní tematikou. Současně s tím s těmi “odchovanými” členy oddílu (často dnes už otcové rodin) nacvičujeme program vánočního vystoupení, což je dobrou příležitostí k tomu se opět setkat a něco milého přinést rodičům našich svěřenců, opuštěným lidem v domovech pro seniory a pak na závěrečném koncertě v kostele všem, kteří přijmou pozvání. (*Čtl*)

Příprava hry ve městě nejen pro skauty

Poznej lázeňské lesy

- na tuto sobotní akci zveme rodiče nebo prarodiče s dětmi z našich farností i mimo ně v dubnu, kdy už je po jarních prázdninách a letní jsou ještě v nedohlednu. Skauti zorganizují hru pro děti mimo skauting. Připraví na několika ne moc dlouhých trasách 5 až 8 stanovišť, vždy na nějakém pěkném nebo pozoruhodném místě (o ta tu není nouze) a k tomu nějaké úkoly, které zvládnou i malé děti a dobře se při tom pobaví. Všechny trasy se nakonec sejdou na Starém mlýně, kde je připraven oheň s buřty a čajem. Přitom se často někteří s obdivem vyjadřují k místům, které dosud neznali. *A tady se dá na prožitou zkušenost navázat: “Když jste nyní ta místa poznali, určitě se tam budete rádi vracet a možná sem tam i nějaké ty odpadky v lese posbíráte a tím přispějete ke kráse zdejších lesů.”*

Klíč k městu Karla VI.

- tato orientační hra se koná již tradičně pod záštitou Města K.Vary (slavnostního vyhlášení a předání cen se obvykle zúčastní starosta nebo některý z jeho náměstků). Dobrým úvodem před startem je převyprávění legendy o objevení horkých zřídél císařem a králem Karlem IV. při lovu jelena. ...”*To rozvoji pozdějších lázní velice prospělo. I vy můžeme prospět městu, když je lépe poznáte”*... Pak následuje výklad pravidel. Po kolonádách i okolních kopečkách jsou rozmístěna stanoviště, kde si 4 až 6 členné hlídky mohou zodpovědět zadané otázky (vztahující se k zajímavostem města) a také splnit úkol, který je pro ně na stanovišti připraven. Slavnostní vyhlášení vítězů se pak koná na Vřídelní kolonádě po příchodu “opravdového” krále Karla IV., který ty nejlepší účastníky pasuje na rytíře. (*Čtl*)

b) Prospěšná činnost pro oddíl

Mikulášské bleší trhy s drobnými praktickými nebo zdobnými předměty

Příběh: “Jeden z našich skautů, který už není mezi námi, svá poslední léta (to už pro nemocné nohy nemohl chodit s námi) strávil vyřezáváním krásných figurek, které potom k radosti rozdával druhým. I vy můžete někomu udělat radost vlastnoručně vyrobeným předmětem a jeho prodejem na bleším trhu

přispět společnou věc”.... Skauti i vlčata v listopadu na schůzkách vyrábějí a pak sami ve skautském domě prodávají pozvaným rodičům a příbuzným různé věcičky, ozdoby a radůstky (svícínky, krmítka pro ptáčky...). Součástí těchto trhů je i vystoupení s písněmi nebo scénkami (lákadlo pro potenciální kupce) - výtěžek je pak věnován ve prospěch klubovny, loděnice nebo jiné potřebné základny pro činnost dětí. (Čít)

Hry zaměřené k uvědomělé prospěšné činnosti:

- “Dobry skřítek (anděl)” - každý si vylosuje jméno někoho jiného z oddílu, komu se pokouší nenápadně po celou dobu hry (jeden táborový den, jeden měsíc v průběhu roku apod.) dělat co nejvíce radost, aniž by prozradil svou totožnost.
- "Modry život" - vede k sebezdokonalování, což je prospěšná činnost ve vztahu k sobě, kolonka dobrý skutek a možná ještě i nějaká další vedou zase k prospěšné činnosti pro druhé)
- úklid a výzdoba klubovny
- pomoc nováčkům či slabším jedincům (*Veverka*)

“Dobry bratrsky skutek na kazde schůzce”

- samolepky za prokazaný dobrý skutek si mohou navzájem udělovat během krátkého ohlédnutí na konci schůzky. Na přehledné tabulce se samolepkami je pak po čase vidět, kdo prokazuje dobré skutky, kdo ne, komu ano, komu ne.. - každý má totiž svou osobní značku na samolepce a jsou na ní dopsány i iniciály toho, komu byl skutek prokázán. Tento nápad jsme po dohodě s členy oddílové rady zatím nerealizovali - byla zde obava, aby se motivace k nezištnému počinu nestrhla nakonec jiným směrem, jako je sběr nálepek, a tím nezaměnily prostředky a cíle. Jestli nebude lepší začít s dobrým skutkem na každé schůzce osobním příkladem a doufat, že to bude motivovat ostatní k následování. Nechávám zde na zvážení. *Příklad motivace: Jako vůdce (kapitán) mám v osobním kalendáři napsány narozeniny všech členů a na nejbližší schůzku k jejich výročí nezapomenu donést pár laskomin (polárkový dort, čokoládu, lupínky, kofolu apod.) a společně něčí narozeniny oslavíme s písničkou, pamlskem a blahopřáním. Stalo se pak nejednou, že někdo z chlapců přinesl na schůzku nějaký drobný dárek (oblíbený předmět, vlastní obrázek apod.) jako pozornost konkrétnímu kamarádovi. (Čít)*

Jak si na to hrát (příklady z praxe)

Např. modelová situace...blíží se naše tradiční středisková akce “Výsadek” 24.-27.10. 2012 v kopcích Krušných hor. Po nočním výsadku dojdou vlčata a mladší skauti z různých směrů a tras na základnu, kde stráví noc a celý další den, aby si odpočinuli a něco zahráli - připravím tedy hru, kterou

si příští týden na výsadku zahrajeme s cílem vykonat nějaké dobré skutky a naučit si všímat si příležitostí k nim. A tím také ve finále naplňovat 3. sk. zákon - být prospěšný a pomáhat jiným -

- hra - **“Naučná stezka Mikiho Dlouhána”**:

Legenda: Mikoláš N. přezdívaný Miki Dlouhán sice nebyl skautem, ale všechno to, co v životě vykonal a jakým způsobem skutečně žil, to ho se skautingem úzce spojuje. Posledním jeho počinem, než těžce onemocněl, bylo vybudování naučné stezky tady v blízkém okolí a provázení skupin dětí a mládeže po této krásné krajině s mnohým poučením nejen o přírodě, ale i o životě samotném. Uplynulo několik let od chvíle, kdy odešel na dlouhou cestu z které není návratu. Od té chvíle se o stezku nikdo nestaral. Co nedokázal zničit vítr, déšť a mráz, to dokonaly ruce nenechavého člověka.

Úkol: Vy však můžete na tom něco změnit. Vydáte se za chvíli každý jednotlivě po stezce, tedy co z ní ještě zbylo, a na jednotlivých stanovištích se zastavíte a dobře rozhlédnete. Pokusíte se odhadnout původní úmysl Mikiho Dlouhána a uvést stanoviště do původního stavu. Když se vám to podaří, můžete se poradovat z dobře vykonaného skutku a pokračovat na další stanoviště. Když ne, nevadí, pokračujte na další stanoviště. Stanoviště poznáte podle toho, že u něj naleznete informační tabuli a živý rozcestník, kterým bude někdo z vašich starších bratří. Nemůže vám poradit zhora nic, jen ukázat směr k dalšímu stanovišti. Než se vydáte na cestu, vezme si každý z vás jeden pytlík se strouhankou a jeden provázek. K tomu vám nemohu už více říct, musíte se pak dovtípit sami. Večer pak v kruhu při ohlédnutí si popovídáme o tom, co jste na stezce prožili.

Pravidla pro hráče: každý jde sám, aby si mohl vyzkoušet svou vlastní pozornost, důvtip a akceschopnost. Pokud bude postupovat tak rychle, že by snad dostihl někoho před sebou, v klidu počká aspoň v 50 metrové vzdálenosti, než dotyčný předchůdce opustí stanoviště a živý rozcestník mu dá znamení, že může přijít.

Pokyny pro živé rozcestníky: váš úkol je navádět hráče k sobě (tyč nebo klacek s fáborkem, pokynutím paže ap.), pak po splnění nebo nesplnění jeho úkolu ukázat směr k dalšímu stanovišti. Po odchodu hráče uvést stanoviště do původního porušeného stavu a čekat na dalšího hráče. Musíte případně vyzvat dalšího návštěvníka stezky dříve, než se přiblíží, aby vyčkal na místě, případně se otočil zády, než bude vše připravené. Nesmíte napovídat, co má na místě udělat.

Jednotlivá stanoviště:

1. **ptačí budka** - upevněná ke kůlu nebo stromu ve výši dosažitelné i pro to nejmenší vlče. Z otvoru budky vyčnívá suchá tráva spolu s kusy papíru. Budku je tedy třeba vyčistit, aby mohla být znovu obydlena. Je to naučná stezka, proto je nad budkou stručná informační tabule s náčrtem typů ptačích budek, příp. další informace (zalamovaná A4)

2. **lávka** přes strouhu, potok, dolinku - jeden trám nebo kuláč leží přes překážku, druhý se povaluje poblíž, stanoviště je bezprostředně před touto poničenou lávkou. Přejde to hráč po jedné kulatině,

nebo ji obejde anebo k ní přiloží druhou (lávku opraví)? Infotabule: .."lávku vybudovali členové dětského" ..

3. **krmítko** - na kůlu nebo stromě - prázdné - napadne hráče použít pytlík s vločkami? Info: čím a v kterém období je možno krmit ptáky...

4. **malý stromek** - u něj zaražen kůl, šňůrka chybí, stromek je odkloněn (pomocí klacku nebo kamene) - napadne někoho jej narovnat a přivázat ke kůlu? Info: druh a význam této dřeviny

5. **odpadky** - na zaražených kůlech s příčkou visí tři prázdné pytle, odpadky se válí po okolí (papíry, pet lahve, skl. lahve...). Posbírání to všechno, roztřídí to také? (pytle nejsou nadepsané) Info: Jak dlouho se v přírodě rozkládají určité materiály... nebo co je přínosem recyklace....

- Pomůcky: kůly, klacky, pruty, 2 trámy (kulatiny), jednoduchá ptačí budka, krmítko, špagát, fáborky, 3 odpadkové pytle, posbírané odpadky (papír, plast, sklo), napytlíkové ovesné vločky, zalaminované popisné tabulky k jednotlivým stanovištím

- Možná úskalí: nebodovat dobré skutky (dobrý skutek je nezištný, neokázalý ...); chlapce rychlé a bystré vyslat mezi prvními (aby se navzájem nedobíhali); stanoviště dávat v dohledu nebo s využitím cesty (je nežádoucí, aby je minuli), živý rozcestník nebude mít mnoho pohybu (pohlídat dostatečné oblečení)

- Večerní ohlédnutí: ještě týž den vytvořit vhodný prostor pro vzájemné sdílení zážitků v kruhu s účastníky hry a si popovídat o tom, co se komu líbilo nebo nelíbilo, které úkoly připadaly lehké nebo naopak těžké, co při plnění úkolu prožívali ... sdílení směřovat k 3.bodu SZ a k vlčáckému příkazu denního dobrého skutku. Zdůraznit dobrý pocit a radost z vykonaného skutku.

Ohlédnutí při večerním posezení a zpěvu v kruhu 27.10.2012 - pár postřehů z prožité hry:

1. K vykonání dobrého skutku nestačí odhodlání a dobrá vůle - je třeba přeci jenom umět si všimnout lidí a věcí okolo sebe (*tzn. nejen koukat, ale i vnímat*) a vědět jak na to (něco znát).

2. Nejvíce prožitků bylo u polorozbořené lávky - pro některé to byla jen výzva najít snadnější místo pro přeskočení potůčku nebo dokázat to přejít přejít po jednom vratkém trámu. Jen někteří se pokusili to opravit (vždyť jen pár metrů se válel druhý trám a madlo k zábradlí). Ti menší si přitom uměli i požádat o pomoc s položením trámu.

3. Radost měli z toho, že měli ptáčkům do krmítka co nasypat. Někteří si na pytlíček s vločkami nevzpomněli, nebo dokonce ani nevěděli k čemu by ty vločky mohly být dobré. Popovídali jsme si o tom, co všechno mohou ptáčkům nasypat a kdy je to aktuální (skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských).

4. Nejživěji líčili své zážitky ti, co čekali na stanovištích - překvapivé reakce a průpovědky vlčat a mladších skautů, hodně jsme se při tom nasmáli (*skaut je veselý myslí*). (Číl)

Duchovní pomoc bližním

Jsem přesvědčen, že velmi důležité je vidět požadavek prospěšnosti a pomoci druhým i z duchovního pohledu. Tato duchovní “pomoc” nemusí být vždy zaznamenána okolím okamžitě a prospěšnost může být dlouhodobou záležitostí a mnohdy i diskutabilní, ale obě jsou stejně důležité a potřebné jako fakticky vykonané skutky pomoci.

I. Síla modlitby-starostlivá láska o druhé

Jako velkou pomoc druhým a velmi prospěšnou činnost vidím častou modlitbu za svoji družinu, svůj oddíl, středisko i celého Junáka. Je to velmi účinné svolávání požehnání do našich výchovných jednotek i na jednotlivce a velká zbraň proti vší nesvornosti, podezíravosti a nejednotě, která se jako zlo šíří ze společnosti i do našich řad a mnohdy si s ní nevíme rady.

Modlitbou se totiž “staráme “ o své bratry, máme o ně duchovní péči, přemýšlíme o nich, snažíme se vcítit do jejich jednání, učíme se být empatičtí, učíme se je mít rádi, učíme se spolu s nimi nést odpovědnost za jejich duchovní životy.

Do této modlitby můžeme pozvat ostatní členy oddílu – například, stalo se, že jedno vlče omlouvala maminka ze schůzky kvůli nějakému poranění. Oznamil jsem to na schůzce ostatním a navrhl přímluvnou modlitbu. A hned se vytvořil kruh k modlitbě. I písničku jen pro něj jsme zazpívali. Jaká byla radost, když na příští schůzce už byl zase mezi námi. (doplnil Číl)

II. Důležitost pochvaly a povzbuzení

Chvalme, chvalme pravdivě a spravedlivě a chvalme často. Buďme vynalézaví v pochvalách všech, bez rozdílu našich sympatií k nim. Málo se dnes všeobecně chválí, člověk je na to asi příliš pohodlný a nebo se domnívá, že tyto “citovky “ do života už nepatří. Mějme na paměti a bylo prokázáno, že málo chválení lidé, zejména v dětství, ale kolem puberty mají pak velké osobnostní i sociální problémy. Nevěří si a nevěří ani druhým.

Chválíme-li tedy, jsme také velmi prospěšní, protože u svého bratra-sestry vybudujeme jeho “silné stránky”. Povzbuzování může být třeba dobrým programem na družinovku nebo jakoukoliv jinou činnost. Povzbuzení zahání strach a pochvala motivuje být lepším, ještě více se vydat ve službě druhým..

III. Odvaha napomínat

Naučí-li se chválit a povzbuzovat, mohu se odvážit napomínat. Je to ta nejúžasnější pomoc druhým. Je to nastavení zrcadla, které je často tak pokřivené. Z napomínání máme všichni obavy, máme strach ze selhání, nepřijetí a následných komplikací ve vztazích. Napomínejme vždy podle zásady Dona Bosca “Napomínej, nikdy však neurážej”! I to se člověk musí učit a tato služba je velikým darem.

IV. Umění úsměvu a laskavost

Úsměv je lékem, uvolňuje napětí ve skupince, odzbrojuje a otupuje hrany svárů. Celá společnost je z reklamních kampaní a televize otravována bezduchými profesionálními škleby, které se tváří jako úsměv. Snad kvůli tomu jsme se už přestali při práci s mladými usmívat. Ale nepodceňujme je. Oni dobře rozeznávají bezduchý reklamní úsměv od úsměvu vycházejícího z našeho nitra. Tento náš úsměv pak pro ně znamená bezpečí a pocit jistoty. Navozuje dobrou atmosféru porozumění a vnitřní radosti.

Mám vždy v souvislosti s potřebností úsměvu na paměti moudrost starého čínského přísloví o prodavačích, která jsem kdysi někde četl: *“Kdo se neumí usmívat, neměl by svůj stánek ani otvírat.”* A na toto myslíme i my dnes. (*Bobr*)

Shrnutí a zakončení s přáním zdaru

Námětů a nápadů by tedy bylo dosti. Ovšem co s tím, to už záleží na možnostech, schopnostech a zápalu každého z nás. A samozřejmě také na Božím povolání. Nováčci jsou mnohem více naladěni k poučení, když něco spolu s ostatními prožijí (pedagogika prožitku). Letos se první výpravy zúčastnili 4 noví členové oddílu. Na záříjové víkendové výpravě jsme udělali noční vycházku do lesa bez baterek. Vlčata sama prožila tuto vycházku s novou zkušeností, že tmy se není třeba bát. Většinou se člověk bojí něčeho, co nezná. Vedli jsme je k tomu, aby sami objevili, že tma poskytuje prožitky, které za dne nepoznají. V lese byla taková tma, že cestu bylo sotva vidět. Kluci se vedli držíce za ruce lesem a na několika zastaveních si pak sdělovali, co všechno ještě rozpoznali, slyšeli, nahmatali, ucítili Když pak druhého dne viděli tu klikatou lesní cestu s četnými větvemi a loužemi v rigolech, velice se podivili, že se nikdo nepřerazil nebo nenamočil. Sami se rozpomněli, jak se navzájem upozorňovali na větve, kameny a louže. Jak se vzájemně podpírali, takže když někdo zavrával nebo zakopl, ostatní ho hned přidrželi, cítíce to šubnutí v ruce. Jedno z vlčat prohlásilo: *“Bez pomoci druhých bych tím tak hladce neprošel”*. Doma pak noční prožitek živě vypravovali, jak si navzájem pomáhali (skaut je prospěšný a pomáhá jiným) a co všechno při tom prožili - na tuto zkušenost jen tak nezapomenou.

Kéž by se s podobným zdarem mohlo setkat další naše snažení někam dovést ty nám svěřené.

(*Čtl*)

Povědomí o třech principech

(Společný výzkumný úkol Žluté družiny)

**Jakub Pejcal – Boby, Jan Korčák - Korcky, Lukáš Podhora – Bony, Ondřej Dyčka, Milan Kolek –
Důlek, Ondřej Švéda - Všežňa**

Úvod

1.1 Úvodní slovo

V jedné moudré knížce je napsána povídka o stavitelích, kteří si postavili dům. První si vybral krásnou rovinu, kde se stavělo jednoduše, jenomže dům byl postaven na špatném podloží. Když pak přišla bouře, která chodí světem a ráda častuje přírodu svoji mocnou silou, tak se ten jeho dům zřítíl. Druhý stavitel si vyhlédl pěknou skálu, na které svůj dům postavil. Stálo ho to hodně sil, ale stavba se mu povedla. A když pak přišla vichřice, krupobití i povodeň, tak jeho dům stál pevně na svém místě. Druhý stavitel totiž věděl, že staví na pevných základech, které ho nezradí ani při katastrofách a zkouškách přírody.

I skauting má svoje základy. Ty jsou pevné, jasné a obstojí leckterým zkouškám. A nemusí to být jenom přírodní katastrofy na vyplaveném táboře, ale jsou pevné i proti potlačování svobody, konzumnímu stylu života či těžkostem každodenního života. Chránit si tyto základy je velice prozíravé a moudré. Pokud ze skautingu tyto hodnoty vymažeme, stala by se z něj ideologie bez ducha, která by pouze bavila mládež různými výlety a hrami v přírodě. Pokud ale náš skautský (a nejen skautský) život postavíme na těchto pevných základech, dostane náš život nový rozměr. Nejen že to, co ostatním předáme, v nich zůstane, ale i my sami pak budeme naplněni duchem radosti, který bude naším hnacím motorem k další práci pro ostatní.

Cílem tohoto textu je věnovat se právě těmto základním pilířům skautingu - třem principům. Práce se snaží nastínit postupy, kterými můžeme předávat význam třech principů členům v našem okolí. Naleznete zde také návody na činnosti, které mohou sloužit jako inspirace pro hry, na kterých lze nastínit výšku, šířku i hloubku třech základních principů.

1.2 Cesta ke třem skautským principům

Povědomí o třech principech v oddílech obvykle začíná a končí samotným skautským slibem. Ten ovšem ve své podstatě skrývá to nejdůležitější, a je tak i tím nejvhodnějším nástrojem k úvodnímu seznámení se všemi skautskými principy. Vhodný také zejména proto, že si uvědomíme, že

pouze při naplnění všech tří principů teprve dospějeme k určité rovnováze - principy jsou samozřejmě důležité samy o sobě, ale jenom jako celek vytváří stabilní základ.

Otázkou však zůstává, jaké je to úvodní seznámení? Prosté přečtení znění slibu a stanovení třech povinností - služeb, či hlubší zamyšlení nad podstatou a významem? Prosté zevnější přijetí stanovených zásad, či vnitřní pochopení a naplnění? Odpověď je zřejmá, nicméně v praxi často nenaplněná. Nejkritičtější moment v praxi oddílů pak bývá samotná příprava čekatelů na složení skautského slibu, která bývá dost často opomíjena, či jí není věnován dostatek času.

Jedno z možných řešení je vytvoření oddílové "předslibové cesty", jejímž cílem je přivést slibové čekatele dobrodružnou a poutavou formou k pochopení významu skautského slibu a jeho principů před samotným rituálním ohněm, a dává možnost věnovat každému čekateli dostatek času a vůdcův individuální přístup.

Taková cesta se pak třeba skládá z pěti částí, nejlépe formou podvečerního pohovoru na klidném místě (malý oheň, duchovní místo, tee-pee), či procházkou ztichlou přírodou:

- úvodní seznámení se slibem a jeho významem;
- povinnost k Bohu (duchovní rozvoj);
- povinnost k sobě (spirála rozvoje);
- povinnost k ostatním (dobrý skutek);
- rozhodnutí, pohovor a slibový oheň.

Každá část se skládá z promluvy, diskuze, aktivity a úkolu, jejichž naplnění a forma již dost závisí od oddílových zvyklostí a tradic. Zajímavý návod naleznete v knížce věnované takzvaným slibovým vigiliím, které velice krásně sestavil bratr Neptun [3].

Povinnost k sobě

2.1 Skautské zkoušky

Samotný skautský slib je v tomto principu jedním z nejdůležitějších prvků. Před jeho složením musí obvykle nováček splnit nováčkovskou zkoušku. Tato zkouška bývá dlouhodobější záležitostí, většinou její plnění zabere celý skautský rok. Většina nováčků poté složí slib na letním táboře. Nováček získá mnoho dovedností, které ho posunou dál, ale také v něm roste skautský duch a sebevědomí, postupuje na své cestě skautingem a po složení slibu se stává plnohodnotným členem oddílu.

Dobrou volbou, jak provést nováčky touto zkouškou, může být zřízení zvláštních schůzek, probíhajících pravidelně jednou za dva týdny. Na těchto schůzkách se setkávají pouze nováčci, bez ostatních členů svých družin. Mají tak možnost se navzájem lépe poznat a také mají dostatek času pro plnění úkolů do stezky. Vedení těchto schůzek může být dobrou výzvou pro starší členy oddílu, kteří se v budoucnu chystají na rádcování.

Dalším prostředkem, jak docílit osobního růstu, jsou i skautské stezky, jejichž velká část je zaměřena na sebereflexi a sebevýchovu. Členové jsou nuceni věnovat plnění stezky i část vlastního volného času, právě proto je velice důležitá motivace. Té můžeme nejlépe docílit aktivní prací se stezkou na schůzkách, a také vzájemnou soutěživostí mezi členy. Velkou motivací pro členy mohou být po splnění stezky privilegia absolvovat výzvy – např. noční návrat, výsadek... Za jejichž úspěšné splnění budou „absolventi“ odměněni nášivkou. Další možností je zapojit práci se stezkou do celoroční etapové hry, např. když za každý splněný bod stezky mohou ve hře získat nějaké privilegium, vydělat více „peněz“ a nějakým dalším způsobem přispět pro blaho družinky.

Osvědčenou možností, jak docílit sebezrovoje členů v průběhu tábora, je vytvoření zvláštního systému zkoušek, které jednak přispějí k osobnímu rozvoji člena, jednak nějakým způsobem pomohou vytvořit dobrou táborovou atmosféru. Bývá jich zhruba šest až sedm, jsou zakončeny jednou zkouškou závěrečnou a jsou nedílnou součástí symbolického rámce tábora. V ideálním případě má každá zkouška dvě části – první část obnáší práci na sobě samém, druhou částí je pak jeden zcela konkrétní úkol. Například skaut, který se rozhodl plnit zkoušku „Kovář“, měl za úkol být celý den pracovitý a „nezašívát se“ při práci, jako konkrétní úkol pak musel v odpoledním klidu vytvořit nějakou věc pro dobro tábora, popřípadě udělat nějakou práci navíc. Pokud zkoušku splnil, byl odměněn „repkou“ příslušné barvy, kterou pak mohl nosit na ruce.

Po splnění všech základních zkoušek mohou být zájemci připuštěni ke zkoušce závěrečné, jejímž cílem je překonat nějakou svou špatnou vlastnost. Při této zkoušce je nezbytná asistence někoho z vedení, který zájemce při plnění vede a pomáhá mu.

Při všech zkouškách hraje roli sebereflexe plnítele a jeho vlastní svědomí. Nejdříve si adept sám zhodnotí, jestli zkoušku splnil nebo ne. Poté je řada na jeho kamarádovi, kterého si před začátkem zkoušky vybral, a ten posoudí, jestli plnitel zkoušku udělal nebo ne. Nakonec přichází na řadu rádcové a vedení. Pokud všichni souhlasí, plnitel zkoušky je odměněn a může se pustit do další zkoušky.

Možností pro táborové zkoušky je samozřejmě celá řada a mohou probíhat mnoha různými způsoby. V každém případě jsou ale významným motivačním prvkem pro členy k práci na sobě a obzvláště pro skauty k získání své cti a růstu sebedůvěry.

Další již osvědčenou cestou k práci na sobě je nepochybně bodování, a to jak družin tak i jednotlivců. Přes rok můžeme bodovat následující: včasný příchod na schůzku, kroj, kamarádství v družině, duch družiny (aktivní zapojení v činnosti družiny). Na táboře pak navíc ještě úklid stanu, službu v kuchyni, popř. nějaké příležitostné prémie.

Pokud chceme v průběhu tábora posílit a obohatit symbolický rámec, můžeme bodovat „táborová jména“. Vedení oddílu vytvoří seznam jmen, který se nějak týká táborového tématu (např. indiánská jména, severská jména...). Na začátku tábora si pak každý účastník (včetně vedení) vybere jedno jméno, kterým ho všichni na táboře musí po celou dobu oslovovat. Každý den začíná účastník s deseti body. V průběhu dne si pak odečte bod pokaždé, když osloví někoho jiným než táborovým

jménem. Výsledné body se pak započítají do jeho celodenního bodování a ráno začíná znovu. Zkušenost je taková, že zhruba po třech dnech už se všichni členové navzájem znají těmito novými jmény.

Další dobrá činnost, která rozvíjí tento pilíř, je například zkouška třech orlích per. Pro mnoho dospívajících skautů je to první velký pohled sám k sobě. Ocitne se v situaci, kdy musí čelit úkolům, které se pro něj ještě před měsícem zdály nezdolatelné. Při plnění úkolů je jeho srdce otevřené a plné očekávání, jak vše dopadne. Cítí podporu od ostatních a i to mu pomáhá k tomu, aby v sobě hledal sílu překonávat se. Ale zkouška třech orlích per je i plná neúspěchů. Mladá rozvíjející se osobnost je vystavena faktu, že sice někam došla, ale je potřeba tu cestu projít ještě jednou a dojít tak dál. Po úspěchu pak přichází zasloužený pocit radosti. Dochází k vyhodnocení vlastních kroků, které vedly k cíli.

Tento přesah povinnosti k sobě lze přenést i na další zkoušky. Mladý jedinec se pak zušlechťuje nejen fyzicky ale i duševně. Když budeme adeptům na zkoušku v jejich nelehkých situacích na blízku, pocítí v nás oporu. A jednou pak právě oni můžou být tou správnou oporou pro ostatní!

2.2 Skautské vzdělání

Mimo samotnou práci v oddíle mohou první pilíř jednotlivce samozřejmě rozvíjet i aktivity stojící mimo jeho pravidelnou činnost - především kvalifikační a nekvalifikační kurzy, které Junák svým členům nabízí.

Kurzy jsou obrovský hnací motor, který pomáhá jedinci vytvářet, prohlubovat a dále posilovat jeho kladné “návyky”, zároveň nabízí prostor pro konfrontaci dosavadních zkušeností v oblasti seberozvoje a prostor pro plánování jeho dalších cest. Účastníky kurzů ve většině případů tvoří starší členové Junáka (skauti a RS), kteří se po návratu zpět do svého domovského střediska stávají “vzory” a “kladnými příklady” pro své mladší kamarády. Kurzy tedy mohou mít přímý dopad nejen na samotného účastníka, ale i na celý vzdálený kolektiv.

Úkolem zodpovědného vůdce je motivovat své svěřence (a po návratu je nezrazovat) k účasti na kurzech. Síla bumerangu, který se z kurzu vrací, je mnohdy větší, než by vůdce čekal. V takových případech musí být vůdce citlivý, aby dokázal se získanými znalostmi svého aktivního činovníka správně naložit.

2.3 Roveři a jejich služba

Jistou část týkající se prvního a druhého principu skautingu se můžeme pokusit přenést i k roverům a opět jim připomenout heslo „Sloužím“. Takovým nástrojem může být jakási stezka RS (např. tabulka). Do nich si roveři vpisují své osobní úkoly, které si sami zvolí, a které se týkají právě služby k sobě nebo služby k bližním (např. budu cvičit, vzdám se něčeho, budu milý k partnerovi,

neukážu se v nejhrošším světle na nějaké akci...). Po uplynutí daného měsíce si každý vybarví tak velkou část pole dle svého uvážení, jak byl se svým úkolem úspěšný. Vyhodnocení pak může probíhat kolektivně (vznikají přitom i zajímavé debaty, kdy se jedinci předhánějí, nebo naopak přiznávají, že si ukrojili až moc velký krajíc) nebo si člověk přijímá svůj výsledek v soukromí. Nikdo by však neměl být nucen, neboť hovořit upřímně na určitá témata může být pro někoho dosti složité. Zvláště pak především v situaci, kdy spolupracuje dívčí i chlapecký kmen najednou. Pouze se lze třeba zeptat: „Tak co, povedlo se?“, ale už ne na to: „Co přesně?“. Je to vlastně takový modrý život pro starší skauty a skautky. Podnětem pro tuto činnost mohou být zkušenosti ze života roverů, kteří prochází jedním z nejtěžších období v životě a často se dostávají na scesti. Je to tedy určitá motivace k jejich lepšímu životu, a aby si řekli: „Vždyť já jsem přeci pořád skaut, tak bych se tak měl chovat a v něco věřit.“

2.4 Péče o sebe sama

Krom všestranného rozvoje je nutné věnovat se také osobní obnově a péči o sebe sama po všech stránkách a to stejné předávat dále. Je také důležité, aby každý našel přiměřené hranice této péče a obnovy. Každá výchovná skupina má svoje specifika.

U vlčat jde především o otázky hygieny a bezpečnosti. Je tady vhodné využít symbolického rámce a předávat zkušenosti formou hry. Občas je však nutné přistoupit k direktivnímu přístupu, především v otázkách bezpečnosti. Při vhodném přístupu a přátelskému vztahu mezi vůdcem a vlčaty většinou nevznikají žádné komplikace. Otázku psychické hygieny není nutné v této věkové kategorii řešit.

Skauti rozšiřují povinnost k sobě o péči o své vlastní vybavení, nástroje a blízké okolí jako je například jejich vlastní pokoj. Tomu může napomoci, když k informacím o výpravě nebo táboře přibude dovětek, aby rodiče nechali své děti balit si věci samotné a kompletace vybavení tak byla hlavně na skautech. Prvkem psychické hygieny je u skautů deník, ve kterém mohou kromě záznamů o akcích dojít k určité formě sebereflexe. Dobrým nástrojem je také „Modrý život“, je ale nutné, aby jej skauti po určitém časovém úseku vyhodnotili a nad jeho výsledkem se zamysleli.

U roverů a mladých činovníků již není velká potřeba věnovat prostor hygieně fyzické, o to víc je třeba psychické hygieny. Pod povinností k sobě si lze tedy představit jak zamyšlení nad sebou, tak povinnost ke svému tělu i duši. Starší skauti by si měli již uvědomovat a dále předávat to, že je třeba si svého daru života vážít, a že by neměl být zbytečně promarněn a ohrožován. Je dobré do setkání těchto věkových kategorií zapojovat vigilie a zamyšlení, bez toho aniž by vyšuměly do prázdna, ale měly pro jedince nějaký přínos. Důležité je setkávání, zdravá sebereflexe a zpětná vazba od okolí.

Těžko popsat nějaká konkrétní pravidla. Nejakutnějším problémem zde může být „vyhoření“ a s ním odchod těchto protřelých skautů a skautek z oddílů. Pokud však již tato situace nastane, je třeba rozejít se (třeba jen na chvíli) s tímto člověkem v dobrém. Často pak může dojít k návratům těchto

lidí, kteří na svůj oddíl nezanevřeli a i v dospělosti mu mohou být opět oporou. Určitou možností je být i nadále s těmito lidmi v kontaktu a zvát je na případné slavnostní akce.

Povinnost k bližním

3.1 Vůdce jako vzor

Druhý princip - povinnost vůči druhým - lze v rámci skautského oddílu rozvíjet různým způsobem. Mnohé oddíly nezůstávají u slov a u předkládání kladných “vzorů” a povinnost vůči druhým v různé míře a v různém rozsahu přímo vkládají do své činnosti formou her a formou projektů.

V naprosto elementární rovině mohou oddíly apelovat na vlčata a snad i skauty pomocí slovního spojení - denní dobrý skutek. Vůdce nemusí vymýšlet složité hry a “pouze” na začátku schůzky rozvine s příchozími debatu o tom, jak se jim tuto formulku daří v každodenním životě naplňovat.

3.2 Táborové hry

Při činnosti na táboře je povinnost k bližním rozvíjena ve své nejpřirozenější rovině. Každý účastník tábora ví, že na něm není sám, že tam má spoustu kamarádů, a že k některým bude muset hledat společnou cestu. Tyto krásné zkušenosti jsou pak nejvíce rozvíjeny při táborových hrách, kdy musí skupinka táhnout za jeden provaz, aby dosáhla úspěch a uznání ve hře.

Každý má ve svém oddíle svoje oblíbené činnosti a hry, které utvářejí společenství oddílu. V každém oddíle jsou pak atraktivní různé hry a principy, které vedou k utužení daného kolektivu.

3.3 Nenáročné hry

Mezi méně náročné programy (časově i materiálně), které lze spíše s mladšími dětmi na téma “já a mé blízké okolí” realizovat, patří bezesporu i malování vzájemných vazeb v družině (příp. oddílu). K jeho realizaci je zapotřebí mít dostatek papírů a barevných tužek. Každý namaluje na papír sebe jako centrální kruh (rozdělený na 2 půlky s vepsanými “kladnými” a “zápornými” vlastnostmi) a několik menších kruhů, které představují ostatní členy skupiny. Jednotlivé kruhy poté začne každý na svém papíru propojovat - propojení je třeba vždy provést tak silnou čarou, jak je silná vazba mezi “kruhy”. S takovýmto hotovým diagramem může vůdce dále pracovat:

- diskutovat se skupinkou jak jsou vzájemné vazby silné;
- vyzdvihovat provázanost skupinky (a odpovědnost jednotlivce vůči ostatním);
- zároveň diagram vůdci nabízí “zjednodušený” obrázek o tom, jak je kolektiv “zdravý” a jak na sebe jednotlivci nahlíží.

Další z méně náročných programů na jednu schůzku starších může být hříčka na procvičení skupinové synchronizace. Níže představená hra byla realizována v rámci kurzu Safír 2011 - cílem programu bylo představit princip $1+1+1>3$ a zároveň se výtvarně vyřádit.

Motivací ke hře bylo představení o padělateli obrazů, který se dostává kvůli časové tísní do úzkých. Hráči rozdělení do malých skupinek mají za úkol pomoci malíři s tvorbou padělků slavných mistrů. Háček je v tom, že má padělatel pouze omezený počet barev a omezený počet štětců (1 barva vždy na jednoho člena skupinky, 1 štětec na celou skupinku). Dalším omezením je to, že daných barev se mohou dotýkat vždy jenom jejich majitelé a to jak při malování tak při míchání (prakticky to znamená to, že jsou hráči při křiklavých reprodukcích nuceni ke spolupráci - například štětec drží najednou 3 hráči). Obrazy (barvy) k reprodukci je třeba vždy vybrat takové, aby odpovídali míře synchronizace, jaké chceme při hře dosáhnout. Na konec hry je vhodné zařadit "review" s vysvětlením principu $1+1+1>3$.

3.4 Náročnější hry

Z časově náročnějších programů se v rámci principu "povinnost k bližním" dá pro skauty a RS použít hra s "pečovatelskými prvky". Je poměrně jednoduchá a materiálně nenáročná, přesto se z ní dá v rámci zpětné vazby vytěžit mnoho. Během tábora rozdají organizátoři každému hráči po pytlíku mouky. Jde o normální balení s drobnou úpravou - každý balíček má namalovaný obličej a každý balíček má své jméno. Zúčastnění mají za úkol během předem stanovené doby o malého "brášku" pečovat. Péče obnáší vše, co se k malému dítěti váže: spánek, stravování, tělesné vylučování... Běžnou péči lze samozřejmě okořenit různými úkoly. Samotná péče nespočívá v konečném důsledku v ničem jiném, než v tom, že je třeba "brášku" nosit všude sebou a důstojně se k němu chovat. Hra je ukončena review, které by mělo být stočeno opět ke třem principům. Šikovný organizátor z toho opět dokáže získat mnoho a zároveň mnoho předat účastníkům.

Své kouzlo v oblasti druhého principu může mít i odpolední brigáda, která bude uvedena inspirativním textem. Brigády mohou mít různý charakter. Může jít o běžné akce, které lze realizovat kdykoliv a s kýmkoliv (sběr odpadků, sběr lesních plodů, čištění zapomenutého hřbitova) nebo o akce řízené z vrchu - například humanitární akce (Kapka). Akce, která splní svůj jednoduchý účel je sice skvělá. Pokud si ale zúčastněný neodnáší z akce nějakou nadstavbu (v podobě zamyšlení např. o naší odpovědnosti vůči přírodě, bližním...) měly bychom brigádu považovat za poloviční. Bohužel často nedotahujeme věci do konce!

Trochu mimo mnou výše zmíněné stojí akce, které mají dlouhodobé trvání a se kterými se často s ohledem na zpětnou vazbu (právě z důvodu dlouhodobosti) pracuje hůře. Jednou takovou aktivitou může být práce s elémem v oddílu. Příslušného nováčka si vezme starší člen na starost, vysvětlí mu všechny nejasné skutečnosti, které se k chodu oddílu váží. Naučí ho základní skautské dovednosti a je nováčkovi vždy po ruce do doby, než se nováček stane plnohodnotným členem

skupiny. Takový “zkušeňák” stojí po boku rádce družiny a je mu pomocnou rukou právě v oblasti nováčků. Rádce se snaží tomuto mentorovi být nápomocný a v těžších chvílích je jeho oporou. Zároveň mentorovi vysvětluje důležitost jeho poslání s vazbou na druhý princip skautského slibu.

Zajímavou aktivitou by jistě nejen pro roverské kmene mohly být “přeshraniční” projekty. A to nejen přes hranice státu, ale třeba i samotného města nebo kmene, ve kterém jedinci běžně fungují. Jedním z takových projektů může být nadkmenové setkání Soutoky, které mělo svého času za úkol vytvořit platformu pro sdílení zkušeností s fungování VŠRK. Za základní cíl Soutoků však můžeme také považovat uvědomění si, že “v tom” nejsme sami. V dnešní době projektů (ekologických, sociálních, tvůrčích...) existuje mnoho alternativ, které lze uchopit v rámci druhého principu, stačí se jen zamyslet a obětovat trochu času při boji s leností.

3.5 Hra Tajný přítel

Drobnou aktivitu vhodnou na tábory či větší akce je tzv. tajný přítel. Na začátku si každý vylosuje jméno někoho jiného (účastní se nejlépe všichni), aby nikdo nevěděl koho má. Poté se snaží nenápadně tomuto člověku pomáhat, více mu naslouchat, vykonat pro něj dobrý skutek, apod. Nejde o to poznat, kdo si koho vylosoval, ale jde o nenásilné přiblížení k druhým lidem s nataženou pomocnou rukou.

Další věc, která vytváří pěkné vztahy mezi lidmi v oddíle je umění pochválit a poděkovat. Prvek již ověřený v pedagogických oborech by se měl mezi skauty hojně objevovat a stávat prakticky tradicí na každé akci (schůzce, výpravě, táboře). Iniciátorem by měl být především vůdce nebo jiný činovník, ale i děti samotné. Kárat je jednoduché a chválit také, ovšem k tomu druhému si musí občas lidé najít svou cestu. Sblížení takových dvou lidí je pak mnohem pevnější a je poznat, že jim na sobě záleží. Tudíž opět dobrá motivace k další činnosti mezi sebou.

3.7 Bojovka pro velké i malé

Některé oddíly mají ve svých řadách holky i kluky, od vlčat a světlušek až po rovery a rangers. Při takovém velkém věkovém rozpětí se u her projevuje silné pouto skupinky, kdy starší přemýšlí jak vyhrát a při tom zapojit ty nejmenší. Nejtěžší je toto vymyslet u bojovek, a proto jsme si párkrát zkusili zahrát jednu vlastní bojovku.

V hracím území je bod A a bod B. Mezi těmito body jsou starší hráči, kteří chytají. Pokud se někoho z hrací skupinky dotknou, je zmražen. Zmražený je pak osvobozen dotykem kohokoli z hráčů skupinky (klidně i z jiné skupinky). Skupinky pak přenášejí z bodu A do bodu B lístečky. Jenže do bodu B ho musí donést jako celá skupinky. Teprve potom se jim počítá správný přesun lístků. Poté se skupinka vrátí do bodu A pro lístečky a opět je pronáší přes herní území.

Tato hra vede účastníky k tomu, že zjistí sílu společenství. Zjistí, že síla řetězu je definovaná nejužším místem. V průběhu hry zjistí, že nejlepší cestou k úspěchu je chránit ty slabé, které starší za

vyšší fyzickou cenu stále osvobozují. Čím víc se při této hře soustředí hráči na ostatní členy své skupinky, tím je pro ně větší šance vítězství. A i toto je jedna z možných variant podání základního principu povinnosti k bližním.

3.6 Akce pro veřejnost

Některá střediska a oddíly se tradičně zapojují do rozvozu a roznosu Betlémského Světla. Jedná se o jeden z nejefektivnějších způsobů, jak prezentovat skauting veřejnosti. Každé zapojené středisko má na starosti transport Světla určitými vlaky, lidé pak k vlaku přicházejí a „odpalují si“. Pro rozvoz vlakem je ideální zapojit rovery, skauti pak mohou být využiti k roznosu Světla po místních kostelích, kláštrech..., potom na Štědrý den k rozdávání Světla lidem na veřejných místech.

Další akcí je sbírka „Postavme školu v Africe“, většinou jde každá družina vybírat místo jedné schůzky.

3.8 Skrz věkovými kategoriemi

Vzhledem k tomu jak roste s věkem citlivost na okolí, je dobré postupně rozvíjet vztah skautů k bližním. U vlčat jde především o ohled na kamaráda a pomoc ostatním. Postupné posilování sociálního vnímání vlčat je dobré podpořit drobnými hrami a aktivitami.

U skautů je nejvýznamnějším fenoménem denní příkaz. Postupné budování návyku konat i drobné dobré skutky bez nároku na odměnu. Je důležité, aby vůdce vhodně navázal na povinnost vůči Bohu a dokázal vysvětlit proč je vlastně takové chování dobré a snažíme se o něj, přestože nám zdánlivě nic nepřináší. Výrazně je tento druhý princip podpořen družinovým systémem, ve kterém ostatní spoléhají na sebe navzájem.

Roveři svou povinnost vůči bližním naplňují službou. Roverská služba může být velmi pestrá a naplňující. Ne všichni roveři jsou schopní a ochotní pracovat se skauty v oddíle a proto je dobré připomenout třeba i charitativní akce jako pomoc starým lidem, postiženým, nebo bezdomovcům. Krom toho je dobré připravovat si mezi staršími rovery i budoucí nevychované činovníky. Je dobré rovery vhodně seznámit s tím že jsou pro mladší skauty čím dál větším příkladem a je jejich bratrskou povinností aby na sobě pracovali.

Povinnost k Bohu

4.1 Hledání povinnosti k Bohu

Na první pohled se zdá, že povinnost k Bohu je v našem běžném skautském, ale i táborovém životě schovaná. Může se zdát, že naplnění této povinnosti k Bohu vyžaduje soustředění a uklidnění duše, které nelze v rušném životě jen tak nalézt. Nalézt cestu k této povinnosti spolu s našimi oddíly ale může být jednodušší, než se zdá.

Jedním ze základních projevů úcty k Bohu - neboli nejvyšší Pravdě a Lásce - je v pevném vědomí, že i v ostatních je dobro. Vždyť každý, kdo dělá něco pro druhé a něco krásného v nich rozvíjí, věří, že předané dobro může v lidech okolo nás vyrůst. Myslím, že toto je jeden ze základních projevů, který vyjadřuje, že věříme v dobro, které nás převyšuje. Pokud si uvědomíme tento základní kámen povinnosti k Bohu, můžeme pak hledat i další cesty, jak tuto povinnost v nás i v ostatních rozvíjet.

Jedna z krásných příležitostí, kdy můžeme obohacovat naši touhu po nejvyšší Pravdě a Lásce, jsou společné táborové ohně. Zvláště ty koncové jsou plné přemítání o krásných prožitých chvílích. V nich každý z nás přemýšlí o tom, jak danou akci či tábor prožil, co mohl udělat lépe a čím ostatní obohatil. A právě při těchto příležitostech je správná chvíle pro nás, vůdce, abychom těmto okamžikům vdechli touhu po nejvyšší Pravdě a Lásce. Ta totiž dává našim prožitým minutám ten správný smysl. Přesahuje všechny problémy, dává sílu do vztahů s ostatními a dává radosti hluboký a nesmazatelný smysl. S touto silou a vědomím, že nad námi bdí ideál spravedlnosti, položíme základy skautingu, který se jen tak nezalekne společnosti, která by potlačovala svobodu.

4.2 Život v křesťanském oddíle

Duchovní život v křesťanském oddíle provází často určité tradice.

Na začátku každé schůzky během roku probíhá duchovní chvílka s modlitbou a „ducháčkem“, což je krátký příběh s nějakou myšlenkou, nemusí být vždycky ryze křesťanský. Ducháček se mění na každý týden, vždy ho sepíše někdo z vedení.

V klubovně se může nacházet i malá místnost vysvěcenou jako kapli, kde každý měsíc probíhají mše, na které jsou zváni skauti i roveři.

Dobré je, když se oddíl nějakým způsobem angažuje v životě nějaké farnosti, nebo se alespoň zúčastní slavností, například slavnost sv. Václava.

Skautské poutě jsou výbornou příležitostí jak k duchovní výchově, tak i k vzájemnému setkávání věřících i nevěřících skautů. Příkladem může být již tradiční skautská pout' probíhající každoročně zhruba v druhé polovině dubna. Pout' pořádají společně dvě křesťanská olomoucká střediska. Dopoledním programem je společná mše, odpoledne pak nějaká skautská hra pro skupinky náhodně vytvořené ze členů všech přítomných oddílů.

Dalšími možnostmi jsou např. duchovní obnovy, křížová cesta na Velký pátek popř. skautské mše při různých příležitostech během roku.

4.3 Táborový duchovní program

Jedním z možných programů je tzv. „Chvilka pro Tebe“. Po večerním nástupu mají kluci patnáct minut na to, aby šli na nějaké opuštěné místo a tam strávili tuto dobu úplně o samotě a po svém. Důležité je, aby tento čas strávili v tichosti.

Následuje večerní rituál v táborové kapli. Začíná krátkou modlitbou, kterou si v průběhu dne připraví někdo ze členů. Poté následují „Omluvy a Díky“. Každý, kdo chce někomu za něco v tomto dni poděkovat, vezme po cestě do kaple kámen a položí ho ke kříži. Přitom může buďto nahlas přede všemi nebo osobně poděkovat konkrétnímu člověku. Ostatní se mohou k díku přidat přihozením vlastního kamene. Pokud se chce někdo za něco omluvit, tak si vezme svíčku, odpálí si ji a opět se buďto přede všemi nebo osobně omluví. Na konci rituálu má vůdce oddílu závěrečnou modlitbu a svíčky se sfouknou. Symbolika je poměrně jasná – omluvy a to, co bylo špatné, se odpouští a zapomíná, zatímco díky tomu dobrému se v kapli vrší čím dál větší hromada kamení.

4.3 Slibová vigilie

Jedno z možných naplnění třetího principu mohou představovat noční vigilie. Ty mohou probíhat jako “přímo mířené” na skautský slib, nebo mohou být zcela spontánní, které jen tak mimochodem rozpoutají uhlíky dohasínajícího ohně kdesi daleko pod hvězdnou oblohou. Právě takové večery “mimochodem” mohou být těmi nejpřínosnějšími.

4.4 Život ve skautském oddíle - přesto s vírou

I v ne přímo křesťanských oddílech lze narazit a užívat třetí skautský princip. Nemusí se ani mluvit přímo o povinnosti k bohu, ale spíše o pojmu Nejvyšší Pravda a Láska, který je přijatelný prakticky pro všechny. Pod tím si lze totiž představit to, co je v životě nejdražší (dobro mezi lidmi - že se nežije ve lži a i jiní lidé se tak chovají, láska k nejbližším - rodina, přátelé, příroda). A i tak to například lze vykládat svým dětem v oddíle při rozpravách o pilířích skautingu. Ovšem neznámá to, že víra a křesťanství by neměly mít v oddíle určité zastoupení. Lze užívat různých křesťanských rituálů a akcí: svěcení vlajek, či nového tábořiště, roznosu Betlémského světla... Skauting a víra jsou velmi blízce spjati. Vždyť na počátku skautingu byli převážně lidé věřící – již zde bylo totiž patrné, že se jedná o lidi s jistými životními hodnotami, kteří se měli o co opřít. Lze tedy doporučit podobným oddílům, aby se víry (v cokoli) nebály. Je to věc, bez které by skauti nebyli těmi pravými skauty. Měli bychom v něco věřit - je to motor, který pohání kupředu.

4.5 Duchovní cesta skauta

Skrz všechny skautské výchovné kategorie je třeba ukazovat cestu k ideálům, které náš život přesahují (Bohu) a skrze to žít správně svůj život. Je nutné, aby přístup byl v této věci individuální, každý je na své “duchovní cestě” jinde a proto je potřeba přistupovat s pochopením a citem. Základem pro každého skauta může být každodenní rekapitulace svých činů uběhlého dne před spánkem. V oddílové činnosti může jít o příběhy čtené, nebo vyprávěné v klubovně osvětlené světlem svíček nebo ohněm z kamen. Důležité je navodit vhodnou atmosféru, která umožní vnímání daného poselství a jeho hlubší prožití. Ideální jsou táborové chvíle u dohasínajícího ohně pod hvězdnou oblohou.

Závěr

Tři skautské principy jsou základní kameny naší skautské cesty. Přestože jsou základní, každý z nás na své cestě na nich stále objevuje něco nového. Pokaždé se najde něco, čím nás překvapí, čím nás povzbudí, čím náš život okoření. Je krásný skautský úděl tyto principy znovuobjevovat a prohlubovat.

Nebojme se o nich spolu s našimi skautskými souputníky mluvit. Předávejme zkušenosti a při tom se učme od ostatních. I když je to někdy těžké a zdá se, že držení se těchto ideálů je bláhové. Stavme okolo sebe cesty z pevných základních kamenů, ať po nich můžeme všichni spolu putovat skautským životem. Tři skautské principy jsou pilíře, na kterých se vyplatí stavět svůj život!

Literatura

- [1] Základní principy - WOSM 1992 - publikace od Merkura (tj. Edice ELŠ)
- [2] Obvohory 2010 - Jak pracovat se skautskou ideou, ČK CORPUS
- [3] Slibové vigílie - ILŠ Collegium - publikace od Neptuna

Skautské odříkání

(Společný výzkumný úkol Červené družiny)

Michal Dobeš – Šakal, Jan Horníček – Kelly, Tomáš Adamovič – Arny, Roman Kratochvíl – Hero, Marek Brauner – Bineshi, Dominik Schmidt – Acon, Pavel Šťastný - Kaktus

Úvod

„Ustup mi ze Slunce!“, přál si Diogénes.

My skauti sice v sudech nebydlíme, ale mezi současným internetově pokrokovým standartem a stanováním bez elektřiny a teplé vody zeje nemalá propast.

Nelze předpokládat, že nezletilý účastník letního tábora si volí dobrovolné nepohodlí na základě své filozofické vyzrálosti. Je tedy nutno hledat jiný motiv pro odříkání si životních příjemností v čele s měkkou postelí a beznáročnou konzumací televizní zábavy.

Může být tímto motivem právě přitažlivost? Nejprve se radši podívejme na tento zdánlivě zřejmý pojem trochu podrobněji. Přitažlivost; objekt A působí přitažlivě (atraktivně) na objekt B, jestliže se se vzrůstajícím časem vzdálenost objektu B od A zmenšuje. V principu to pak znamená, že musí existovat nějaká síla, nějaký mechanismus, který tuto atraktivitu způsobuje.

Vraťme se nyní po tomto lehce abstraktním exkurzu zpátky k našemu konkrétnímu: Přitažlivost odříkavého táborového života. Jak vidno, nelze brát přitažlivost jako motiv, přitažlivost je totiž vlastnost vzájemné souvztažnosti. Přesto se po motivu k odříkavému táborovému životu můžeme ptát skrz přitažlivost. Princip jejího fungování je totiž s tímto motivem totožný!

Otázkou pak přestává být samotná existence přitažlivosti. Vzhledem k faktu, že se stanové tábory stále stavějí a mnohý rok od roku více praská ve švech celt, je zřejmé, že přitažlivost odříkavého táborového života je existující fenomén. Zbývá pak už tedy jen otázka po mechanismu jejího fungování uvozená krásným a naivním proč.

Proč je odříkavý táborový život atraktivní i dnes?

Vraťme se ještě k našemu původnímu obrazu a Slunci stíněnému rameny samotného Alexandra Velikého. „Ustup mi ze Slunce!“

Pokud se zamyslím nad celou situací, zřejmě nebylo ani v případě takového fundamentalisty, jakým byl Diogénes, odříkání samo o sobě cílem (protože pak by přece nedávalo smysl neodříci si i ten sluneční svit), nýbrž pouze prostředkem. Prostředkem k dosažení skutečností přesahujících pouhé hromadění věcí. A možná si dovolme učinit malý formulační krok stranou; Prostředkem k **dosažení na** skutečnosti přesahující pouhé hromadění věcí. Prostředkem respektujícím navíc naši lidskou přirozenost.

Pokud budu Slunce pozorovat ve sterilním prostředí klimatizací a dvojitých oken, nikdy se v jeho pochopení nedostanu dál než k termonukleární fúzi. Nikdy totiž nevyjdu ven, abych spolu s básníkem mohl říct:

„ten den nebylo slunce žhavou hvězdou

shlukem plynů štěpnou reakcí

ten den bylo zázračný“

(Jaroslav Strnad: In nomine)

Již Diogénes dobře věděl, že nás věci poutají a spoutávají. Že se jich mnohdy musíme umět zříct, abychom mohli pochopit a uchopit svět za věcmi. A nakonec i věci sami.

Každá sebenepatrnější součást našeho života si zaslouží, abychom si jí občas odřekli a odstoupivše od ní, mohli ji spatřit v celé její plasticitě a kráse. Abychom zatvrzele netrvali na tom, že Země je placatá, jenom proto, že nejsme ochotní vylétnout do vesmíru.

Nevím, jestli jsem se nakonec ve svém povídání dostal ke kýženému motivu. Spíše jsem jen lehce nastínil téma, které bez konkrétní zkušenosti prožitku bude jen odosobněným budováním abstraktních myšlenkových konstrukcí.

Ovšem možná, že tento ryze papírový úvod bude alespoň náznakem mostu pro sdělení nesdělitelných osobních zkušeností!

Odříkání vlčácké

Žlutá - barva vlčat - je symbolem veselí, radosti ze hry a divokého života smečky. Ono to skoro vypadá, že vlče by si snad ani nic odříkat nemuselo, ale pak je pravdou. Samotný patron vlčat, sv. František z Assisi, by se dal považovat za příklad odříkavosti a pokory. Byť to byl člověk, který svojí radostí ze života, společenství řádových bratří a celého božího stvoření naplňoval podstatu vlčáctví v nejvyšší míře. Na druhou stranu to byl člověk, který si dokázal odříci téměř cokoli na úkor druhých, nebo jen z důvodu naplnění touhy po co nejskromnějším životě.

Co se týče přímo naplňování odříkavého táboření ve vlčáckém životě, musíme být obzvláště opatrní. Vlče je člověk malý, který se vyvíjí a na jednu stranu si sice velice rychle vštěpuje mravní a osobnostní zásady, nicméně jeho osobnost není tolik odolná, aby zvládala velké výzvy a překonávání se. Pokud ale vlče naučíme vystačit si s málem, naučíme ho dojídat všechno jídlo, probudíme v něm nadšení z práce, necháme ho trávit čas v divočině, můžeme si být jistí, že takový hoch vykročí správným směrem k tomu, aby se jednou stal dobrým zásadovým skautem, později roverem a občanem.

U vlčat je vynikající pomůckou pedagogika vzoru. Vlčata obvykle vzhlíží ke skautům a roverům, rádi je napodobují v jejich velkých činech a právě v tom je obrovský potenciál pro další

výchovné působení. Vůdce může plánovitě nechat skauty provádět nejrůznější aktivity, které by mohly být zatím pro vlčata riziková a vlčata, toužící po stejném dobrodružství, nechá podobnou aktivitu provést také, ale v jednodušší verzi (roveři mají za úkol zkusit přečkat noc v lese bez spacáku, jen s pomocí přístřešku, zatím co vlčata si postaví přístřešky z celt a budou spát ve spacím pytli - ona některá vlčata zkusí spát na rozepnutém pytli, aby byli stejně dobří jako roveři, ale noční chlad je včas zažene zpět). Tím docílíme adekvátních podmínek, které ale odříkávé budou a navíc motivují mladší členy dorůst do věku skautů a roverů, aby se mohli účastnit ještě větších výzev.

Odříkání skautské

U skautů to vše začalo, byli to oni, kdo první tábořili a odříkávali si věci běžného života. A to vše dobrovolně, protože je zaujalo to, co jim nabízel B. P. To samé se odehrávalo o pár let později v Čechách, kdy hoši z Žižkovské reálky poprvé tábořili v Orlovských lesích pod vedení profesora Svojsíka několik týdnů bez pohodlí na slamicích, v malých stanech, kde bylo vlhko a ne moc útulno. Tohle vše hoši přežili a neodradilo je to od toho, aby se pravidelně o prázdninách vydávali opět k Orlovům a zopakovali si toto pro ně krásné dobrodružství.

Skautský věk je 11(12) – 14(15)let, zde už by měl fungovat ten pravý družinový systém, kde družina v čele s rádcem a podrádcem zvládne schůzky a menší výpravy bez pomoci vůdce. Pro mladší členy se stává hlavním vzorem rádce a starší, zkušenější kluci. Rádce je i vzor pro odříkání, je to stále stejné, jak u vlčat mladší kluci jsou inspirováni činnostmi starších, třeba v tom že rádce jezdí na výpravy s minimem věcí a tudíž i s menším batohem. Nováčci mu závidí a snaží se ho napodobit, a proto ze začátku zapomínají spoustu věcí, anebo tahají zbytečnosti, aby se ukázali před staršíma.

V dnešní době to tato generace hochů má mnohem těžší, protože před sto lety za dob Svojsíka nebyly známé mobilní telefony, počítače, televize a mnoho dalších dnešních vymožeností. Což zrovna generace skautů je nejvíce závislá na moderních technologiích a mnozí si to bez nich nedovedou představit a odříct si je aspoň na skautské akci. Je to krásně vidět na skautských akcích, kde většinou tahle generace neprobírá a nedebatuje o ničem jiném než počítačové hry a jaké novinky odhalila firma Apple. Ale na druhou stranu i táboření se posunulo, stany jsou pohodlnější, jídlo je bohatší a nemusí se na tábor vše dopravovat na vozíku.

Nejdůležitější je, že se neustále najdou kluci, co touží po odříkání a odpočinku od moderního světa. A pobyt na táboře si vyloženě užívají. Někteří zkouší táboření podle bratra Svojsíka a jiní vymýšlí hromadu táborových vymožeností. Kdo si jen tak v životě postaví vázané ruské kolo nebo třeba jen hlídkovou věž? Například ti co touží žít jinak než ostatní, ať už na táboře nebo v běžném životě. A o toto jde - uvědomit si, že táboření není jen nudný pobyt bez moderních technologií někde v přírodě.

Odříkání roverské

Roverský věk se v mnoha ohledech liší od skautů a vlčat. Relevantní je uvědomit si, že rover, mladý hoch v dnešní době většinou starší 15 let se dostává do období, kdy se cítí fyzicky velmi zdatný a je to i oprávněně - kolem dvacátého roku jsme na vrcholu svých fyzických sil.

Laxní ani nemůžeme být k ambiciózním cílům rovera, které se v mnoha ohledech liší od cílů takového skauta. Jednak se liší úrovní a také se liší způsobem řešení. Abych to upřesnil, pro skauta je odměna, když vyhraje soutěž a umístí se na prvním místě, pro rovera, který chápe společenstvo kulatého stolu je výhrou, když s ostatními rovery dosáhne určitého cíle. A to je to důležité! V odříkavém životě rovera, bavíme-li se o táborovém životě, není důležitý on sám, ale i jeho brátrři! Jako skauti jsme všichni jedno velké společenství, ale u těch mladších se bude každý snažit vyšvihnout a dokázat něco víc pro své sebevědomí. Roveři už jsou vnitřně vyrovnaní, zkušenější a ví, že se to pomyslné břemeno táhne lépe ve více lidech.

A teď k odříkavému životu rovera. On už je zkušený, má za sebou mnoho táborů. Zná Táta Plajnera a dobře ví, co potřebuje a co nechá doma. Vystačí si s malým baťůžkem a ještě se směje skautům, kteří si v rukách nesou, co se jim nevešlo do batohu či kufru. Také se obejde bez mobilního telefonu a dalších moderních hloupostí, protože chápe, že na tábor to nepatří a narušuje to duchovno a atmosféru táborového života. Co by si tak mohl takový zkušený rover ještě odříct? Vždyť je jako ten rytíř, který mu má být vzorem. Ale kde se vzali ti šlechtí rytíři?

V historii je již samo slovo rytíř nejasné. Každopádně to nebylo tak, že by se někomu narodil chlapeček a oni mu řekli, že „z něj se stane udatný rytíř“... Rytíř byl válečník v sedle koně, pracoval pro nějakého pána. Teprve později se začalo slovo rytíř používat pro označení osob z respektované společenské vrstvy a později se to vyvinulo v šlechtický titul. První bojovníci na svých ořích byli neušlechtilého původu. Díky svým dobrým činům, ovlivnění vírou, si jich lidé začali vážit. Rytíř vyznával etiku, jejíž různé zřetele nabyly v průběhu času různé intenzity: povinná vojenská služba vyplývající z vazalství k pánovi, šlechtnost duše a smysl pro čest, pokora prostoupená hrdostí. Všechny tyto prvky v odlišném zastoupení a z nejrůznějších důvodů tvoří rytířský ideál.

Dosáhnout rytířského ideálu není otázkou fyzických věcí, rover ví co je nezbytné a co nechá doma. Může to být zkouška, během které si odřekne na 24 hodin jídlo, svůj hlas anebo opustí společenství. Zajisté by to zvládl i nějaký mladší skaut pevné povahy, ale nebude plně chápat význam odříkání a bude to dělat jen pro nášivku.

Vigílie, další ohromný nástroj, který může pomoci roverovi na jeho cestě. Uvědomit si, zda-li je vynalézavý v tom, aby se řídil dle roverských/rytířských ctností. A co je to ta ctnost?

Ctnost je přeci trvalá a pevná dispozice člověka k dobru. Ctnost naplňuje skautský zákon a uvádí jej v život. Dělá ze slepé zásady či pravidla, ideál, živou myšlenku! Je to zákon pod drobnohledem srdce a svědomí. Ctnost nekončí porušením pravidel nebo chybou, ale tím, že se o ni přestaneme snažit. Každá ze ctností je jiný druh, jiná kvalita i pohled na svět. Je to vždy jedna z

mravních, duševních, tělesných a duchovních mohutností člověka. Nelze je od sebe oddělovat, protože spolu vzájemně souvisí. Ale žít a konat dle těchto ctností, je sakra těžké. Ona služba není lehkým posláním. Často si rover musí odříct vlastní pohodlí, aby mohl prokázat službu druhým, Bohu. Odřeknutí všech zlovyků, špatných vlastností, aby je co nejvíce přiblížil svému rytířskému ideálu. Ale vážení, to je běh na dlouhou trať, není to otázka dne, týdne, ani rok nám nevystačí.

Tábor je pro každého z nás důležitý, dokážeme odhalit spoustu svých nedostatků a špatností, také si můžeme všimnout, v čem vynikáme. Tábor nám dovoluje zbavit se starostí všedního života ponořit se do úžasného táborového života. Rover má více času na přemýšlení, pro službu a více prostoru pro odříkání.

Náměty k odříkavé činnosti na táboře

Jak je asi každému zřejmé, již samotné skautské táboření samo o sobě je z hlediska dnešního (zejména západního) světa extrémně odříkavá činnost. Avšak v rámci skautských měřítek se lze stále ledaskam posouvat. Cílem zde pochopitelně není samotný fakt odříkání, ale výchova k sebekázní. Tím, že si dovedu něco odříci, posiluji svou vůli, a tak umění říci „ne“ pohodlné měkké posteli mi dává možnost říci „ne“ i nástrahám všedního života.

Dovolím si malý příběh ze života světce, jistě jednoho z předchůdců skautingu, na kterého se neoprávněně zapomíná – Dona Bosca, zakladatele salesiánů. Salesiáni jsou kongregace, která klade zvýšený důraz na práci s mládeží (zejména na okraji společnosti).

Itálie, parné léto, chlapci pod dozorem Dona Bosca hrají kopanou. Sehrávají si, brání, slunko praží. Když je hra u konce, všichni se vrhnou k vodovodu a natahují si po sklenici vody. Není divu – jsou zpocení, vyprahlí a žízniví. Když však už je sklenice plná vody na dosah, jejich vychovatel je zastavuje. „Počkej. Vydrž minutu, dvě, než se napiješ.“ praví Don Bosco. „Za tu chvíli nikdo žízní, moji chlapci, neumřete, ale zkrocení té touhy posílí vaši vůli. A to je důležité...“

Pro ilustraci zde proto uvádíme několik možných námětů pro odříkavý program na táboře:

Rozcvička naboso – Možná váš oddíl patří k těm, kde se ranní rozcvička odbývá způsobem „jenom aby byla“, nikdo nezkoumá, zdali se protáhne a posílí co nejvíce částí lidského těla a vedoucí se jí pokud možno snaží vyhnout, aby se jejich „staré“ kosti nemusely tolik hýbat. V takovém případě je nejen žádoucí úroveň rozcviček pozvednout, ale můžete vyzkoušet i cvičení v orosené trávě naboso. Noha je na nášlapy daleko citlivější, zejména když se cestou na rozcvičku běží po šterkované cestě, všichni si najednou začnou považovat bot, ale také postupně přivykat krutějšímu pohybu bez nich. (Je však třeba dávat pozor na hřebíky, připínáčky,...)

Puták s minimem – Údajná rada Táty Plajnera byla vyskládat si po výpravě veškerou výstroj z torny a na jednu stranu dát věci během výpravy upotřebené a na druhou stranu věci zbytečné. Postupně bychom tak snadno přišli na výčet věcí, které s sebou taháme nadbyt. My nejen že můžeme

postupovat podle této rady, ale na táboře můžeme s celým oddílem podniknout puťák s co nejméně věcmi – vynecháme repelenty, opalovací krémy, ručníky, dvacaterý ponožky, plyšového slona a kdesi cosi dalšího „potřebného“ a vyzkoušíme, zdali také „dovedeme žít“ pouze se spacákem, pončem, igelitem, nožem a jídlem. Případně můžeme přistoupit k obnovení fenoménu usáren (amerických toren). Jejich výhoda je v tom, že se do nich nic moc nevejde, a proto si vždy dobře rozmyslíme, co s sebou vezmeme.

Koupání v potoce – Zajisté značně rozšířený jev na skautských táborech. Voda v potoce je studená, nám se do ní většinou nechce, ale přesto tam vlezeme. Můžeme však oplachování pravidelně zařazovat během dne, např. po ranní rozcvičce. Na otužilce vůdce jistě zapůsobí, když změří teplotu nejstudenější vody doma, hodnotu porovná s teplotou vody v potoce a výsledek (většinou neočekávaný) oznámí.

Spánek natvrdo – Dnes již málokde provozovaná aktivita byla dříve takřka proslulá. Nejde o nic jiného, než si lehnout doma místo do postele na zem, resp. na táboře na prkna. Vypráví se historka jednoho skauta-mukla (již nevím, kdo to byl), jak byl v žaláři s jakýmsi generálem československé armády a nebylo kam si lehnout jinam než na holou zem. A zatímco náš skaut držel pravidlo „každý měsíc jedna noc na podlaze“ a se spánkem neměl potíže, nešťastný generál byl zoufalý, a to i po radě: „No musíš si uvelebit hlavu na pěst a pak už usneš...“

Balíčková cenzura – Je běžné, že se na tábor posílají dopisy, ale i balíčky s pamlsky, které si často děti vyžádají od rodičů. Tak se může stát, že se stane obvyklým skladovat ve stanech zásoby bonbónů, čokolád, tyčinek a křupek a po „nevydařeném“ obědě je k dispozici dostatek moučníků apod. Značnou změnu situace přivede pravidlo, že požitelný obsah balíčku, který se nesní (nerozdá) během poledního klidu (po rozdání pošty) se odevzdává do společné „mlsány“, ze které se všem táborníkům každý den vydá přiměřená dávka pamlsků (např. 2 bonbóny). Tak ubude i papírků po táboře...

Mobily mimo provoz – Při výběru místa ke stálému táboru hraje jistě velký podíl na rozhodování fakt, zdali na tábořišti je nebo není mobilní signál. Jistě – z hlediska bezpečnosti se může zdát, že je tato otázka zodpovězena, ale absence mobilního signálu dává tábořišti zcela jiný rozměr. Umění odříci si vymoženosti techniky je dnes velmi obtížné, ale skautský tábor to umí. A už nesejde na tom, zdali to provedeme výběrem místa nebo zapovězením telefonů jako takových (a tedy i našich).

Je však na místě zmínit se také o tom, co není vhodná cesta k odříkání. Je to zajisté chlad (schválně jestli přespíme jen nalahko oblečení), delší hlad (jestlipak vydržíme týden nejíst), nepřiměřená psychická náročnost a jiné prvky, které jsou spíše než o odříkavosti o hazardu se zdravím.

Výzkum

Součástí práce bylo dotazníkové šetření, které se zaobíralo popularitou záležitostí, týkajících se táborového života, a které se mohou na první pohled zdát nepříjemné. K získávání údajů byl využit

internetový portál www.vyplnto.cz, na který umožňuje on-line sestavení dotazníků. Ty následně vyplní kdokoliv s přístupem na internet. Sestavený dotazník byl rozeslán mezi skauty, kteří jej dále šířili.

Orientační obsah dotazníku je přílohou této práce.

- **Složení respondentů**

Respondentů bylo dohromady 67; z toho 1 vlče, 8 skautů, 33 roverů a 25 dospělých. Dotazník vyplňovali pouze muži.

- **Počet absolvovaných táborů**

Průměrným počtem táborů, kterým bratři odpovídající na dotazník prošli, bylo 10,8. Nejméně se vyskytly tábory 3, nejvíce 20. To značí, že dotazník vyplňovali pouze skauti, kteří ví, o čem mluví a nějaký ten pátek již na táborech strávili.

- **Koedukace**

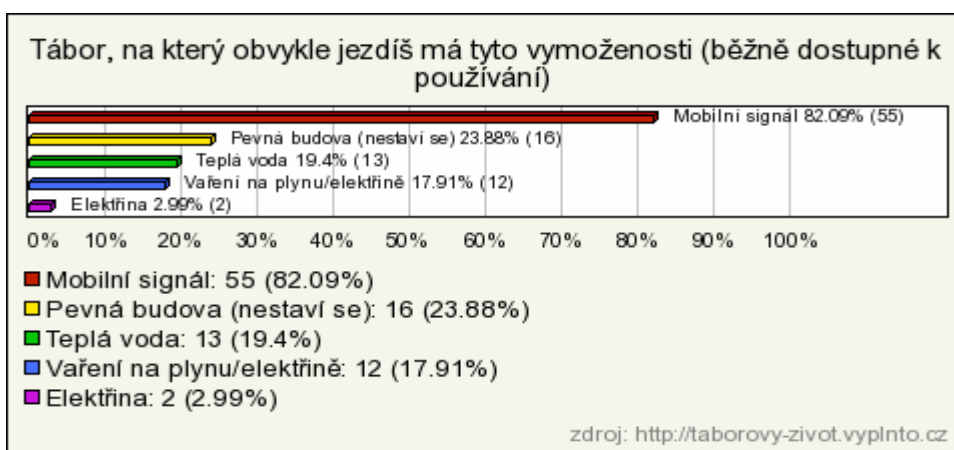
Koedukovaných táborů se nejčastěji zúčastňuje 63% dotázaných, na čistě chlapecké tábory jezdí jen 37% dotázaných.

- **Délka tábora**

Nejčastější délka tábora uváděná respondenty byly 2 týdny; celkem 65%, třítydenní tábor zažívá nejčastěji 31% dotázaných. Na měsíční tábor jezdí 3% (2 lidé). Tábor na jeden týden nejčastěji navštěvuje pouze jeden dotázaný, což jsou po zaokrouhlení 2%.

- **Nadstandardní vybavení tábořišť**

Následující otázka zjišťovala, jaké vybavení a možnosti, která zlehčují pobyt v přírodě, naše tábořiště mají.



- **Pohodlnost táboření**

Otázka, zda respondentům připadá táboření pohodlné, skončila jednoznačně. 92,5% z dotázaných odpovědělo, že je táboření pohodlné, nebo spíše pohodlné; 1,5% neví a 6% shledává táboření nepohodlným (což jsou 4 respondenti).

- **Zdravotní stránka**

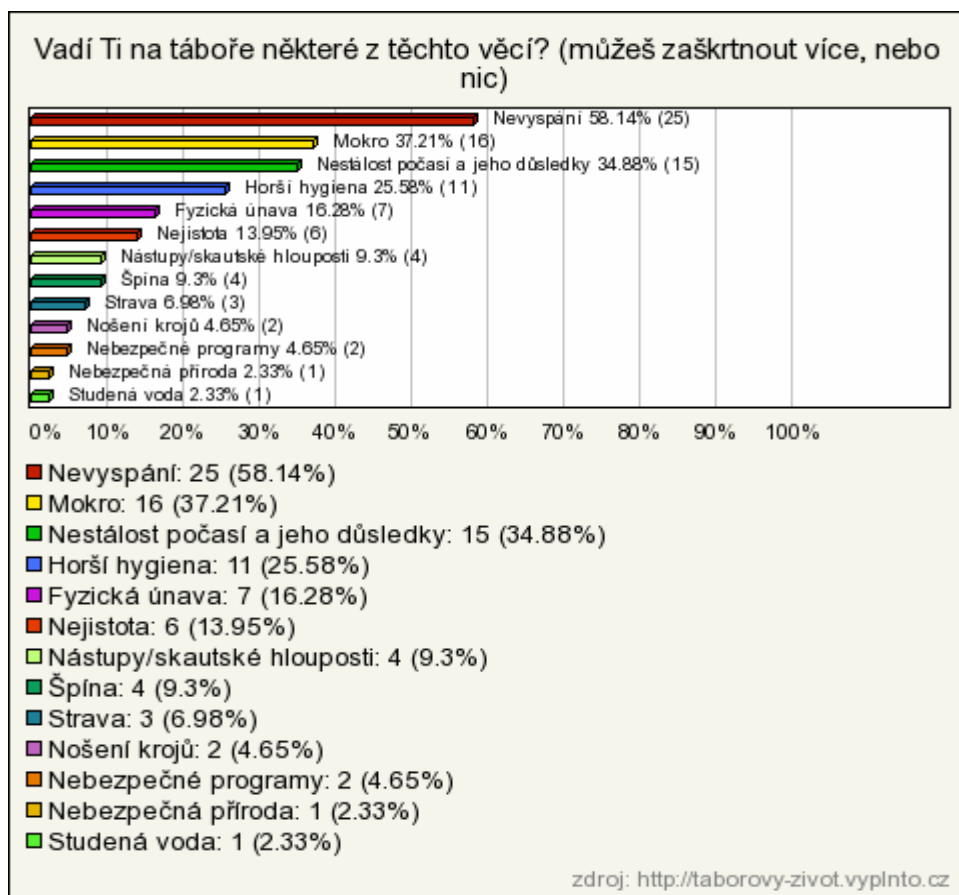
Ještě drtivěji dopadla otázka týkající se toho, zda pociťují táborníci život na táboře zdravější, než běžný život doma. Opět 94% odpovědělo, že rozdíl cítí, a 6% rozdíl necítí. Nikdo z dotázaných nevnímá život na táboře jako škodlivější.

- **Internet**

Internet je fenomén, který zachvátil celý svět. Bohužel se šíří i na našich táborech, a proto otázku, týkající se toho, zda táborníkům internet a jeho vymoženosti chybí, odpovídali pouze ti, kteří na něj nemají na táboře přístup (90% dotázaných). Jak to dopadlo? 10% tedy internet na táboře má, 50% internet nepostrádá a 28% jej spíše nepostrádá. 1,5% neví, 6% by internet na táboře chtělo a 4,5% spíše chtělo.

- **Táborové nepohodlí**

Další otázka se týkala nejméně oblíbených táborových nepříjemností, které v životě potkají každého. Jednoznačně nejhůře si vedlo nevyspání a mokro, paradoxně často velmi nepopulární studená voda se těší vysoké oblibě.



- **Fyzická kondice po táboře**

Velice zajímavě dopadla otázka, která se zabírala fyzickým a psychickým stavem táborníka po návratu domů. Celých 53% se přihlásilo k odpovědi „Zdravější a silnější“. Druhá nejčastější odpověď (a osobně si dovolíme ji přitknout vedoucím táborů) byla „Vracím se totálně zruinovaný“; k té se přihlásilo 17% respondentů. 9% se cítí obvykle stejně a 3% (2 lidé) jsou slabí a nemocní. Ostatní odpovědi (díky možnosti otevřené volby) jsou vesměs pozitivní, nejvíce zde převažují odpovědi buď kladné, nebo možnost, že je táborník sice vyčerpan fyzicky, ale psychicky je na tom výborně. V

odpovědích se objevila také jedna, kde si skaut stěžuje, že po měsíčním táboře je vidět, že nebyl dlouho v posilovně.

- **Stavba tábora**

Co se týče stavby tábora, tak celých 90% respondentů si tábor staví a stavby tábora se přímo účastní. Pouze 10% (7 dotázaných) přijede na tábor, který je již postavený. Tento fakt ale může být silně ovlivněn věkovým složením respondentů.

- **Oblíbenost stavby tábora**

Velice dobře také dopadla otázka týkající se největší dřiny obecně, fyzické stavby tábora. 45% vnímá stavbu tábora pozitivně a má ji rádo, 36% vnímá stavbu spíše pozitivně. 8% rádo stavbu spíše nemá a pouze 3% stavbu tábora rádo nemá. 8% neví.

- **Noční hlídky**

Pro mladší je tato aktivita noční můrou, pro starší moment vítaného odpočinku a samoty pro srovnání myšlenek. 22% noční hlídky baví a mají je rádi, 25% je má spíše rádo. 28% dotázaných k nim nemá žádný vztah a neví. 9% je rádo spíše nemá a 16% je nemá rádo vůbec.

- **Fyzická práce na táboře**

Vnímání fyzické práce během tábora se také setkala ve většině případů s kladným ohlasem.



- **Z tábora domů**

Další část dotazníku se zabírala otázkou, zda se po táboře respondenti těší domů, jakožto místo bezpečí, klidu a odpočinku.



- **Soběstačnost**

Obecně nejlépe dopadla poslední otázka, týkající se soběstačnosti. Ptala se, zda jsou účastníci rádi, že si během tábora zařizují vše sami a jsou pány veškerého dění. 72% souhlasí a 28% spíše souhlasí.

- **Co z výzkumu vyplývá**

České táboření je velice specifický fenomén. Na první pohled se jeví velice drsné a odvážné, v konečném důsledku je ale mezi táborníky oblíbené a veškeré jeho strasti a úskalí jsou vnímána vesměs pozitivně. Nejvýraznějším negativem napříč celým dotazníkem je únava, která ale bohužel ruku v ruce s tvrdou prací půjde vždy. Paradoxně mnohem výraznější nepříjemnosti, které by mohly kdekomu z civilizovaného světa připadat děsivé, jsou často brány jako pozitiva. Co je ale nejdůležitější, že sami účastníci táborů vnímají vliv táboření na svůj život, zdraví a rozvoj osobnosti v drtivé většině případů pozitivně.

Závěr

Přitažlivost odříkavého táborového života je tajemná. Červená družina ELŠ 2012 se toto tajemno pokusila alespoň trochu rozkrýt. Mapovala stav, diskutovala situaci, uvažovala možnosti a hledala řešení. Budeme rádi, když si vůdci oddílů z myšlenek a výstupů v této práci zaznamenaných odnesou některé náměty k promyšlení nebo pobídka do další činnosti.

Dáno okolo slavnosti Sv. Václava, hlavního patrona české země, ANNO DOMINI MMXII.

(Mírně upraveno a doplněno 15. listopadu 2012.)

Příloha: dotazník

pozn.: dotazník byl k vyplňování na internetu, a proto se jeho grafická podoba neshodovala s grafickou podobou přílohy

1. Do jaké skupiny patříš?

Vlče / Skaut / Rover / Starší

2. Kolik máš za sebou přibližně táborů? Odpověz číslem, pokud nevíš přesný počet, napiš počet přibližný (bez cca).

3. Tábor, na který obvykle jezdíš má tyto vymoženosti (běžně dostupné k používání)

- Pevná budova (nestaví se)
- Teplá voda
- Elektřina
- Vaření na plynu/elektřině
- Internet (jiný než mobilní)
- Mobilní signál

4. Je pro Tebe táboření nepohodlné?

Souhlasím / Spíše souhlasím / Nevím / Spíše nesouhlasím / Nesouhlasím

5. Připadá Ti tábornický život zdravější, než běžný život doma?

Souhlasím / Spíše souhlasím / Nevím / Spíše nesouhlasím / Nesouhlasím

6. Na táboře mi chybí internet (pokud na něj máš přístup, otázku přeskoč)

Souhlasím / Spíše souhlasím / Nevím / Spíše nesouhlasím / Nesouhlasím

7. Vadí Ti na táboře některé z těchto věcí? (můžeš zaškrtnout více, nebo nic)

- Studená voda
- Horší hygiena
- Strava
- Špína
- Nebezpečná příroda
- Fyzická únava
- Nebezpečné programy
- Nástupy/skautské hlouposti
- Nošení krojů
- Nevyspání
- Mokro
- Nestálost počasí a jeho důsledky
- Nejistota
- 8. Jak si po táboře obvykle fyzicky připadáš?

- Zdravější a silnější / Stejně jako před táborem / Slabý a nezdravý / Vracím se totálně zruinovaný / Jiný:
- 9. Musím se na táboře hodně překonávat? (souhlasím= ano, je to pro mě šílená dřina; nesouhlasím= táboření je pro mě zábava a zvládám ho levou zadní)
- Souhlasím / Spíše souhlasím / Nevím / Spíše nesouhlasím / Nesouhlasím
- 10. Z tábora se obvykle těším domů...
- Souhlasím / Spíše souhlasím / Nevím / Spíše nesouhlasím / Nesouhlasím
- 11. Jak dlouhý je bvykle tábor, na který jezdím?
- Jeden týden / Dva týdny / Tři týdny / Čtyři týdny
- 12. Náš tábor je...
- Pouze chlapecký / Koedukovaný
- 13. Tábor...
- Je obvykle postavený, když na něj přijedu. / Si stavíme a stavby se účastním.
- 14. Stavění tábora mám rád
- Souhlasím / Spíše souhlasím / Nevím / Spíše nesouhlasím / Nesouhlasím
- 15. Noční hlídky mě baví
- Souhlasím / Spíše souhlasím / Nevím / Spíše nesouhlasím / Nesouhlasím
- 16. Fyzická práce na táboře mě baví
- Souhlasím / Spíše souhlasím / Nevím / Spíše nesouhlasím / Nesouhlasím
- 17. Jsem rád, že si na táboře vše zařizujeme sami
- Souhlasím / Spíše souhlasím / Nevím / Spíše nesouhlasím / Nesouhlasím
- 18. Co bych na táboře uvítal? Zaměř se na fyzické aktivity, vybavení a vymoženosti. Odpověz heslovitě, stručně (lov zvířat, rozdělávání ohně lukem, stavba rozhledny, internet, budíček v 9...)

ČTYŘI INSPIRACE
Sondy do oddílové metodiky
Ekumenická lesní škola
Praha 2013
Online vydání

